

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΔ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1995

ΑΡΙΘ. 16

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη Αγίων εκ του κύκλου των Έβδομήκοντα Αποστόλων. — Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης Έβδομάδος. — Μητροπ. Σισανίου και Σιατίστης Αντωνίου, Ο Κύριος, οί Ζηλωταί και ή ρωμαϊκή έξουσία. — Έπισκ. Αχελώου Εύθυμιου, Τò άσμα ως ποιμαντικό μέσον. — Ίω. Φουντούλη, Απαντήσεις σέ λειτουργικές, κανονικές και άλλες άπορίες. — Αρχιμ. Μ. Φ., Έπισημάνσεις. — Παύλου Μοναχού Λαυριώτου, Ίστορία της αδελφότητος Ίωασαφραίων του Αγίου Όρους. — Άθαν. Γ. Μελισσάρη, Ο θάνατος ως Άνάσταση. Προσωπογραφία του Γέροντος Παΐσιου. — Φς, Τò βιβλίο. — Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Η ΙΓ' Κατήχησις πρòς φωτιζομένους του αγίου Κυρίλλου Ίεροσολύμων. — Επίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Άθήνα, Ίασιου 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ήπειρου 132 - Πέραμα.

Μνήμη Αγίων εκ του κύκλου των Έβδομήκοντα Αποστόλων

Την 10η Νοεμβρίου ή Εκκλησία μας εορτάζει τη μνήμη μερικών Αγίων, οί όποιοί άνήκαν στον ευρύτερο κύκλο των Έβδομήκοντα Αποστόλων. Πρόκειται για τους αγίους Όλυμπά, Ροδίωνα (ή Ηρωδίωνα), Σωσίπατρο, Έραστο, Κούαρτο και Τέρτιο. Όλοι αϊτοί αναφέρονται στο 15' κεφάλαιο της πρòς Ρωμαίους επιστολής.

Για τους Όλυμπά και Ροδίωνα, οί όποιοί άκολούθησαν τον Άπ. Πέτρο στη Ρώμη, όπου στο τέλος υπέστησαν μαρτυρικό θάνατο, ο Άπ. Παύλος γράφει «ασπάσαθε Όλυμπάν» (Ρωμ. 15', 15) και «ασπάσαθε Ηρωδίωνα τον συγγενή (= συμπατριώτη) μου» (Ρωμ. 15', 11). Η λέξις «Όλυμπάς» πιθανώς προέρχεται κατά συγκοπήν εκ της λέξεως «Όλυμπιόδωρος».

Για τον Σωσίπατρο, ο όποιος κατά πᾶσαν πιθανότητα ταυτίζεται πρòς τον άκόλουθο του Άπ. Παύλου Σώπατρον τον Βεροιαίο (Πράξ. κ', 4), ο μέγας των Έθνών Άπόστολος γράφει πρòς Ρωμαίους: «Ασπάζονται υμάς Ίάσων και Σωσίπατρος, οί συγγενείς (= συμπατριώτες) μου» (15', 21). Ο Σωσίπατρος, που έγινε επίσκοπος Ίκονίου, εορτάζεται και την 29η Απριλίου μαζί με τον Ίάσονα, ο όποιος έγινε επίσκοπος Ταρσοῦ της Κιλικίας. Όπως επισημαίνει ο άείμνηστος Μητροπολίτης πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης, οί δύο αϊτοί άποστολικοί άνδρες, κατά την παράδοσι, αφού στερέωσαν τις τοπικές Εκκλησίες τους, μετέβησαν στην Κέρκυρα, «όπου έκτισαν και ναόν του αγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου και πολλούς εις Χριστόν επέστρεψαν φυλακισθέντες εκεί και πολλές ύποστάντες ταλαιπωρίας, επανέκαμψαν εις τὰ ίδια και έκοιμήθησαν εν ειρήνη».

Για τους Έραστο και Κούαρτο ο Άπ. Παύλος γράφει πρòς Ρωμαίους: «Ασπάζεται υμάς Έραστος ο οίκονόμος της πόλεως και Κούαρτος ο αδελφός» (15', 23). Ο Έραστος κατείχε υψηλόν αξίωμα στην πόλι — πιθανώτατα — της Κορίνθου, στην όποία μάλλον αναφέρεται ο Άπ. Παύλος, «έκειθεν γάρ λέγεται γράψαι την (πρòς Ρωμαίους) επιστολήν» (Ζιγαβηνός). Είχε τò αξίωμα του «προνοητού, διοικητού της πόλεως» (Θεοφύλακτος). Ο Άπ. Παύλος, κατά τον Θεόδωρο Μουσουεσιάς, «καλεί τον βιωτικήν τινα έγχεχειρισμένον φροντίδα παρὰ των έξωθεν αρχόντων επιδιορθώσει της πόλεως» και, κατά τον Ζιγαβηνό, αναφέρει τò αξίωμα αὐτò του

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Β' ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΣΠΕΡΑΣ
(ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΡΙΤΗΣ)

Τού Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

7. ΟΙ ΔΥΟ ΑΝΤΙΠΟΔΕΣ

Δύο πρόσωπα, με τελείως διαφορετικὴν ἐξέλιξιν, δεσπόζουν εἰς τὴν θεματολογίαν τῶν ὕμνων τῆς ἱεράς Ἀκολουθίας σήμερον. Ὁ προδότης μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἡ ἀμαρτωλὸς γυναικίκα.

Ὁ πρῶτος — ὁ Ἰούδας — ἐξεκίνησε τὴν πορείαν τοῦ με ἀρίστας προϋποθέσεις. Ἀλλὰ εἶχε φρικτὸν τέλος. Ἡ δευτέρα — ἡ ἀνώδυμη ἀμαρτωλὴ — ἄρχισε τὸν δρόμον τῆς ζωῆς τῆς με κατακύλισμα εἰς τὴν αἰσχροὴν ἀμαρτίαν. Ἐπηκολούθησεν ὁμοῦς ὁ δρόμος τῆς μετανοίας πού τὴν ὠδήγησε πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ τὴν αἰώνιον βασιλείαν Του. Ἄς τοὺς παρακολουθήσωμεν.

1. Ἦτο Ἰσκαριώτης ὁ Ἰούδας, δηλ. κατήγετο ἀπὸ τὴν Καριώθ τῆς Ἰουδαίας. Στὴν νεότητά του ἦτο σεμνὸς καὶ χρηστός. Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος τὸν ἔκρινεν ἄξιον νὰ τὸν συμπεριλάβῃ μετὰ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων. Ὁ Καρδιογνώστης ἤξερε βεβαίως τί θὰ ἐπακολουθήσῃ. Ἐγκώριζε καὶ τὴν προδοσίαν καὶ τὸ ἄθλιον τέλος τοῦ νέου αὐτοῦ. Ἐν τούτοις τὸν τιμᾷ τὸν ἐκλέγει μαθητὴν Του. Τοῦ δίδει τὴν σπουδαίαν εὐκαιρίαν νὰ εὐρίσκειται πλησίον Του. Νὰ ἔχη καθημερινῶς τὴν αἴσθησιν τῆς ὑψίστης ἀγιότητος τοῦ Χριστοῦ. Νὰ ἀκούῃ τὴν οὐρανίαν διδασκαλίαν Του. Νὰ βλέπῃ καὶ νὰ θαυμάζῃ τὰ θεϊκὰ Του ἔργα καὶ τὰ θαύματά Του.

Ἐράστου, γιὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὸ χριστιανικὸ κήρυγμα ἐγίνε δεκτὸ καὶ ἀπὸ ὑψηλὰ ἰστάμενες προσωπικότητες («ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ τῶν μεγάλων ἤψατο τὸ κήρυγμα»).

Ὁ Κούαρτος, πού ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ἀπ. Παῦλο ὡς «ὁ ἀδελφός», ἔδρασεν ἀργότερα ὡς ἐπίσκοπος τῆς Βηρυττοῦ.

Τέλος ὁ Τέρτιος, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν παράδοσι, διαδέχθηκε στὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα τὸν Σωσίπατρο στὸ Ἰκόνιο, σημειώνει ὁ ἴδιος μετὰ τὸ χεῖρι του στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή: «Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολήν ἐν Κυρίῳ» (15', 22). Ἐκτελοῦσε λοιπὸν ὑπηρεσίαν ὡς γραμματεὺς τοῦ Ἀπ. Παύλου. Γι' αὐτὸ γράφει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Οὐ μικρὸν καὶ τοῦτο ἐγκώμιον ὑπογραφέα εἶναι Παύλου. Πλήν, οὐχ ἵνα ἑαυτὸν ἐγκωμιάσῃ, ταῦτα λέγει, ἀλλ' ἵνα θεριμὴν ἐπισπάσῃται παρ'

Καὶ τὸν ἐρωτᾷ με ἀπορίαν ὁ ἱερός ὕμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας μας'

«Ποῖός σε τρόπος, Ἰούδα, προδότην τοῦ Σωτήρος εἰργάσατο;

μὴ τοῦ χοροῦ σε τῶν Ἀποστόλων ἀπέκλεισε;... μὴ συνδειπήσας τοῖς ἄλλοις, σὲ τῆς τραπέζης ἀπόσαστο;

μὴ τῶν ἄλλων νύσας τοὺς πόδας, τοὺς σοὺς ὑπερεΐδεν;

Ἦ πόσων ἀγαθῶν ἀμνήμων ἐγένου!...».

Ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος, δυστυχῶς, οὔτε ἀπὸ τὰς καλὰς ἀπαρχὰς τῆς ζωῆς του ἐβοηθήθη εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἠθους καὶ τοῦ χαρακτήρος του, οὔτε ἀπὸ τὰς ἐξαιρετικὰς εὐκαιρίας πού εἶχε, διατελὼν ὑπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ θεανδρικοῦ Προσώπου τοῦ Κυρίου, ὠφελήθη τελικῶς. Διὰ τί; Διότι δὲν ἐπρόσεξε καὶ δὲν ἀντέδρασε εἰς δύο ἀδυναμίας καὶ πάθη του. «Κλέπτῃς ἦν καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζε», σημειώνει ὁ ἱ. εὐαγγελιστῆς (Ἰω. ιβ' 6). Ἄρχισε νὰ ἀφαιρῇ ἀπὸ τὸ πτωχὸν ταμεῖον τῆς ομάδος τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ — πού αὐτὸς τὸ διεχειρίζετο — κάποια χρήματα διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἐδελεύσθη ἀπὸ τὸν «μαμωνᾶν τῆς ἀδικίας» (Λουκ. ις' 9) κλέπτων, ἀπὸ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα μικροποσά, καὶ ἰδιοποιούμενος αὐτά. Αὐτὴ δὲ ἡ ἀδυναμία του πρὸς τὰ χρήματα ἐξελίχθη ραγδαίως εἰς φοβερὸν πάθος. Καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς

αὐτῶν τὴν ἀγάπην ἀπὸ τῆς διακονίας» (Γιὰ τὸ 15' κεφ. τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς βλ. περισσότερα στὰ ἐρμηνευτικὰ ὑπομνήματα, λ.χ. στὸ ἔργο, πού χρησιμοποιήσαμε: Παν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Ἀπ. Παύλου, Ἀθήναι, 1937, σσ. 133-137).

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω γίνεται φανερόν, ὅτι κοινὸς παρονομαστῆς στὴν ζωὴ καὶ δράσει τῶν Ἁγίων Ὀλυμπᾶ, Ροδίωνος, Σωσιπάρου, Ἐράστου, Κούαρτου καὶ Τερτίου εἶναι τὸ ὅτι ὅλοι ἐμπνέονται ἀπὸ τὸ ἡρωικὸ φρόνημα τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἦσαν συνεργάτες τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων, ἐργάσθησαν ἱεραποστολικῶς καὶ συνετέλεσαν στὴν ἐξάπλωσιν τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος καὶ στὴν ἀνύψωσιν τοῦ χριστιανικοῦ οἰκοδομήματος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

τὸ φρικτὸν ἔγκλημα τῆς προδοσίας τοῦ Χριστοῦ διὰ «τριάκοντα ἀργύρια»!

Καὶ ὅμως θὰ μπορούσε νὰ προληφθῆ τὸ μεγάλο κακό. Νὰ ἀποφευχθῆ ἡ ἀλματώδης πορεία του πρὸς τὴν διαφθοράν. Νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον νὰ γίνῃ ἀδίστακτος προδότης τοῦ θείου Διδασκάλου. Ἐάν, ὅταν ἔγινε τὸ πρῶτον ὀλίσθημα καὶ ἐσημειώθησαν τὰ πρῶτα βήματα εἰς τὴν ἔνοχον πράξιν τῆς κλοπῆς, ἐσπευδε νὰ τὸ ἐξομολογηθῆ εἰς τὸν Χριστόν, ἢ ἔστω τὸ ἀνεκοίνωνε καὶ συνεβουλευέτο κάποιον πρόσωπον ἐκ τοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἀνεχαιτίζετο καὶ θὰ ἐσταματοῦσε τὸ κακόν. Ἄλλ' ἦτο κρυψίνους ὁ Ἰούδας. Καὶ ἡ κρυψινοῦνία του ἄφησε νὰ τὸν κυριεύσῃ τὸ πάθος· νὰ γίνῃ καρκίνωμα· καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀδιανόητον ἄλλοτε προδοσίαν, καὶ εἰς τὸ ἀπονειομένην διάβημα — τὴν ἀγχόνην — μετὰ τὴν ὁποίαν ἐτεράτισε τὴν ζωὴν του.

Λέγεται ὅτι ὁ μέγας ζωγράφος τῆς Ἀναγεννήσεως Λεονάρδος ντὰ Βίντσι, προκειμένου νὰ φιλοτεχνήσῃ τὸν γνωστὸν πίνακα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἀνεζήτησε κατάλληλα ἄτομα νὰ ὑποδυθῶν τὰ ἐπὶ μέρους πρόσωπα καὶ νὰ «ποζάρουν» εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, διὰ νὰ ἔχῃ πολλὴν φυσικότητα ὁ πίναξ του. Διὰ δύο ὅμως πρόσωπα ἐδυσκολεύθη νὰ εὔρῃ τὸν κατάλληλον τύπον ἀνθρώπου. Δὲν εὔρισκε τὴν κατάλληλον μορφήν διὰ νὰ ὑποδυθῆ τὸν Χριστόν καὶ ἐπίσης ἐδυσκολεύθη νὰ εὔρῃ φυσιογνωμίαν ταιριαστὴν διὰ τὸν Ἰούδα. Ἐπὶ τέλος εὔρεθη ἓνας χαριτωμένος νέος, μετὰ ἔκφρασιν καὶ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του ποῦ θὰ ἐβοηθοῦσαν τὸν καλλιτέχνην νὰ ἀποδώσῃ σχετικῶς τὴν εἰκόνα τῆς μορφῆς τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τὸ πρότυπον τοῦ Ἰούδα ἔψαχνε ἐπὶ δύο ἔτη, καὶ ἐν τέλει συνήντησε κάποιον ἀλιτῆριον ἄνθρωπον ποῦ τὸν ἐθεώρησεν ἀντάξιον «μοντέλλο» τοῦ Ἰούδα. Καὶ τὸν προσέλαβε πρὸς τοῦτο.

Ἄλλὰ μόλις ἔβαλε τὴν πρώτη πινελιὰ στὸν πίνακα, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ ἐξέσπασε σὲ θρήνον γοερὸν! Τί εἶχε συμβῆ; Ἦτο ὁ ἴδιος ἄνθρωπος ποῦ πρὸ διετίας ἢ γλυκεῖα μορφή του ἔφερε χριστοειδῆ χαρακτηριστικὰ. Καὶ ἰδοὺ τώρα θρηνεῖ διὰ τὸ κατάντημά του. Μέσα σὲ δύο χρόνια διεστράφη τόσο πολὺ, ὥστε ἔγινε ὁ τύπος τοῦ προδότου Ἰούδα! Ὅπως ὁ προδότης μαθητῆς ἐξεκίνησε μετὰ ἀγαθὰς προϋποθέσεις καὶ «ἐκατρακύλισεν» εἰς τὸ χάος τῆς ἀπωλείας, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς — καὶ πολλοὶ ἄλλοι — ἀρχίζον μὲν καλά, καὶ μέχρι τινὸς σημείου προχωροῦν καλά· ἀλλὰ ἡ «εὐπερίστατος ἀμαρτία» καὶ τὸν Ἰούδαν ἀπέσπασε ἀπὸ τὸ ἀγιώτερον περιβάλλον ποῦ ὑπῆρξε ποτε καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὸ ἔσχατον ἀνοσιούργημα καὶ εἰς τὸ ἀξιοθρήνητον τέλος· καὶ τὸν τέως χριστόμορφον ἐκείνον ἄνθρωπον τὸν παρεμόρφωσεν εἰς ἐγκληματικὸν πρόσωπον· καὶ ὄλους τοὺς «ἄπαξ φωτισθέντας, γευσασμένους τε τῆς δωρεᾶς

τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γεννηθέντας Πνεύματος Ἁγίου... καὶ παραπεσόντας (ἀδύνατον) πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. ζ' 4-6).

Ἀδελφοί, πρόσχωμεν! Καὶ οἱ μικρότερες ἀβαρίες εἰς τὰ διατεταγμένα τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ στοιχίσουν βαρῦτατα. Καὶ μικρὸν ρήγμα εἰς τὰ ὑφαλα τοῦ πλοίου μπορεῖ νὰ ἐπιφέρῃ τὸ ναυάγιον. «Δεινὸν ἢ ραθυμία· μεγάλη ἢ μετάνοια». Δὲν τὴν εὔρεν ὁ δυστυχὴς Ἰούδας.

2. Τὴν εὔρεν ὅμως — ὡς ἀντίπους τοῦ Ἰούδα — ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκεῖνη γυναῖκα ποῦ προσήλθε φέρουσα ἀλάβαστρον μύρου εἰς τὸν Χριστόν.

Αὐτὴ εἶχε τόσον πολὺ ἐκπροχιασθῆ ἠθικῶς, ὥστε δὲν τῆς ἀπέμεινε τίποτε ἀπὸ τὴν ἠθικὴν τῆς ὑπόστασιν. Καὶ ὅμως ἡ ἐσχάτη πῶσις δὲν τὴν ἐμπόδισε νὰ εὔρῃ τὴν ὁδὸν τῆς μετανοίας. Μέσα στὴν στάχτη τῆς ἠθικῆς ἐξουθενώσεως διετηρεῖτο κάποια σπίθα συναισθησεως. Καὶ κάποια στιγμή ἐφύσηξε ὁ ἄνεμος ποῦ ἔδωξε τὴν στάχτη τῆς αἰσχροῦς ἀμαρτίας καὶ ἐξωγόνησε τὴν σπίθα· καὶ ἄναψε μέσα τῆς ἡ φλόγα τῆς μετανοίας.

Ἦτο ἡ ὥρα τῆς χάριτος. Καὶ δὲν χάνει τὴν εὐκαιρίαν. Χωρὶς ἀναβολὴν παρουσιάζεται συντετριμμένη ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ ζητήσῃ τὸ ἔλεός Του· τὴν συγχώρησιν τῶν πολλῶν καὶ βαρυτάτων ἀμαρτιῶν τῆς· καὶ τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς τῆς.

Θέλει νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὸν βόρβορον. Νὰ ἐξέλθῃ ὀριστικῶς ἀπὸ τὴν δυσώδη ἀτμόσφαιραν τῆς ἀμαρτίας. Ἰδοὺ, κρατεῖ στὰ χέρια τῆς τὸ ἀλάβαστρον οκευὸς μετὰ τὸ εὐώδες καὶ πολύτιμον μύρον. Τὸ ρίπτει στὰ πόδια τοῦ Κυρίου· καὶ τὰ βρέχει μετὰ τὰ δάκρυά τῆς. Τὰ σπογγίζει μετὰ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῆς· καὶ καταφιλεῖ τοὺς ἀχράντους πόδας τοῦ Κυρίου (Λουκ. ζ' 37-38). Εὐωδίασεν ὅλος ὁ χώρος. Μαζὶ μετὰ τὴν εὐωδίαν τῆς ὕλης τοῦ μύρου διαχέεται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ «ὁσμὴ εὐωδίας πνευματικῆς». Ἐνῶ ἀνέβλυζαν ἀφθονα τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια τῆς, ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῆς ἀνέβλυσε τὸ αἶθρον μύρον τῆς μετανοοῦσης ὑπάρξεως· τῆς ἀναγεννωμένης προσωπικότητος. Καὶ ἠκούσθη ὁ χαρμόσυνος δι' αὐτὴν λόγος τοῦ Κυρίου· «ἀφένονται αἱ ἀμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ» τὸν Θεάνθρωπον Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν (Λουκ. ζ' 47). Ἐνα ἀνθρώπινον ράκος ἐσώθη, διότι ἠγάπησε πολὺ τὸν Χριστόν, καὶ τὸ ἐξεδήλωσε μετὰ τὸ μύρον τῆς μετανοίας. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν προδότην μαθητὴν, ποῦ ἐμίσησε καὶ ἀπρηνήθη καὶ ἐπώλησε τὸν Χριστόν. «Καὶ ἀδιόρθωτος ἔμεινεν Ἰούδας ὁ δοῦλος καὶ δόλιος» — «καὶ ἀπελθὼν ἀπήγατο» (Ματθ. κζ' 5).

Εἶθε ὁ «ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ ἐκούσιον Πάθος» Κύριος νὰ ἐμπνεύσῃ — καὶ νὰ δεχθῆ — τὴν μετάνοιαν πάντων ἡμῶν. Καὶ νὰ ἐλεήσῃ καὶ σώσῃ ἡμᾶς διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως αὐτοῦ. Ἀμήν.

Ο ΚΥΡΙΟΣ, ΟΙ ΖΗΛΩΤΑΙ ΚΑΙ Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ*

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Τὴν ἄκρως εὐσύνοπτον φράσιν τοῦ Κυρίου «ικανόν ἐστι» εὐστοχώτατα ἐρμηνεύει ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος: «Ὁ δὲ ἐπεὶ εἶδεν αὐτοὺς μὴ συνηκότας, φησὶν ἱκανόν ἐστι. Καίτοι γε οὐκ ἦν ἱκανόν. Εἰ μὲν γὰρ ἀνθρωπινῇ βοήθειᾳ ἔδει κεχηρῆσθαι κατὰ τῶν ληστρικῶς ἐπιόντων, οὐδὲ ἑκατὸν μάχαιραι ἱκαναὶ ἦσαν» εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ θειοτέρας ἔδει συνεργείας, περιτταὶ καὶ αἱ δύο. Ἄλλ' ὁ Κύριος οὐκ ἠθέλησεν ἐλέγξει αὐτοὺς ὡς μὴ νοήσαντας, ἀλλ' εἰπὼν ἱκανόν ἐστιν παρέδραμεν. Ὡσπερ οὖν καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴν πρὸς τινα ὀμιλοῦντες ἴδωμεν αὐτὸν μὴ συνιέντα ὃ εἰπομεν, λέγομεν Ἐκάλον, ἄφες· καίτοι γε οὐκ ἔστι κελόν. Ἄλλ' οὖν ἵνα μὴ ἐνοχλώμεν, ἀφίεμεν... Παρατρέχει οὖν ὁ Κύριος καὶ ἀφήσι, τῇ τῶν πραγμάτων ἐκβάσει τὴν κατανόησιν τῶν ρηθέντων ἐπιτρέπων... ὕστερον γὰρ ἐγνώσαν τοῦτο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν. Τινὲς δὲ κατ' εἰρωνεῖαν ἔφασαν εἰπεῖν τὸν Κύριον τὸ ἱκανόν ἐστι»⁷³. Ἐκ τῆς εὐστόχου ἐρμηνείας τῆς φράσεως ταύτης τοῦ Κυρίου ὑπὸ τοῦ Θεοφύλακτου ἐνισχύεται ἔτι μᾶλλον ἢ ἄποψις, καθ' ἣν ὁ Ἰησοῦς χρησιμοποιεῖ τὴν «μάχαιραν» ἐν ἐννοίᾳ ἀλληγορικῇ καὶ οὐχὶ πραγματικῇ ἐννοῶν τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, μεθ' ἧς ὀφείλουσαν πάντοτε νὰ εἶναι ὀπλισμένοι οἱ Μαθηταὶ Αὐτοῦ. Ἐν τῇ περὶ Πάθους διηγήσει ὁ Ἅγιος Λουκᾶς παραθέτει ἐρώτησιν τῶν Μαθητῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦν: «Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μάχαιρᾷ»⁷⁴. Κατὰ τὴν ὁμόφωνον Συνοπτικὴν καὶ Ἰωάννειον εὐαγγελικὴν διήγησιν⁷⁵, εἰς τῶν Μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ὀνομαστί μνημονευόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου⁷⁶, ὅστις καταχωρίζει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πληγέντος δούλου τοῦ Ἀρχιερέως⁷⁷ «διὰ τὸ περιφανὲς τοῦ πράγματος»⁷⁸, ἀναμφιβόλως, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Oscar Cullmann⁷⁹, ἀνήκεν εἰς τὴν κίνησιν τῶν Ζηλωτῶν καί, ὡς ἐκ τούτου ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς θὰ ἰδρῦση ἐπὶ τῆς γῆς ἐγκόσμιον βασιλείαν. Ὁ ἐν λόγῳ Μαθητῆς ἐνθαυρνθεὶς προφανῶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ: «εἰλκυσεν μάχαιραν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δούλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὄπριον τὸ δεξιόν» ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος⁸⁰. Ὁ Ἰησοῦς ἀποτεϊνόμενος πρὸς τοὺς Μαθητὰς Αὐτοῦ μετὰ τὸ ἐπεισόδιον εἶπεν: «ἔατε ἕως τούτου»⁸¹. Ἡ προσαγῆ αὕτη τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Μαθητὰς Αὐτοῦ παράλληλος οὖσα πρὸς τὴν μονολεκτικὴν ἐκείνην ἀπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους «ικα-

νόν»⁸², ἔχει τὴν ἐξῆς ἔννοιαν: ἔατε τὴν ἀντίστασιν ἕως τούτου, τῆς πληγῆς τοῦ δούλου καὶ μηδὲν ἄλλο ποιεῖτε. Μὴ προχωρήτε πλέον! Δηλαδή μὴ ὑπερβαίνετε τὸ ὄριον. Ἄρα τὸ πᾶν δὲν εἶναι καταδικαστέον ἐν τῇ ἀντιστάσει τῶν Ζηλωτῶν, ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑπερβῆ τις τὸ προσδιωρισμένον ὄριον, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὁ ζηλωτισμὸς ἀποβαίνει κίνησις καθαρῶς πολιτικῆ καὶ στρατιωτικῆ, οἱ δὲ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἐκτρεπόμενοι εἰς ὑπερβολὰς ἀφίστανται τῆς δι' ἧς ἐκλήθησαν εἰδικῆς ἀποστολῆς, τοῦ «κηρῦξαι τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει»⁸³.

γ) Ὑποχρέωσις περὶ καταβολῆς φόρου τῶν ὑποδούλων πρὸς τοὺς Ρωμαίους ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἰερὸς Λουκᾶς τὴν περὶ καταβολῆς τοῦ φόρου ὑποχρέωσιν τῶν ὑποδούλων Ἰουδαίων εἰς τὰς Ρωμαϊκὰς ἀρχὰς συσχετίζει μετὰ τῆς δίκης τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν ἀνεπίσημον προανάκρισιν τοῦ Ἰησοῦ ἐνώπιον τῶν Ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἄγουσιν Αὐτὸν εἰς τὸν Ρωμαῖον ἡγεμόνα Πιλάτον (26-36 μ.Χ.) διατυποῦντες τὴν ἀκόλουθον κατηγορίαν ἐναντίον τοῦ Κυρίου: «Τοῦτον εὗρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι»⁸⁴. Ἡ οὕτωσιν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ διατυπωθεῖσα κατὰ τοῦ Ἰησοῦ κατηγορία⁸⁵, πολιτικοῦ χαρακτήρος, σημαίνει ὅτι Οὗτος ἐν τελευταία ἀναλύσει εἶναι εἰς ἀρχηγὸς Ζηλωτῆς.

Ἡ ἄρνησις καταβολῆς φόρου ὑποτελείας εἰς τοὺς Ρωμαίους ὑπὸ τῶν Ζηλωτῶν ἀπετέλει τὸ κριτήριον τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Συνεδρίου Ἡρῳδιανοὶ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τῆς καταβολῆς φόρων εἰς τοὺς Ρωμαίους ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ Φαρισαῖοι — ἀσχέτως ἂν ἔστειλαν ἐνταῦθα τοὺς «ἐγκαθέτους» τῶν ἀρνούμενοι καὶ ἀποκηρύττοντες αὐτὴν διαρρηδην, ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁμως κρυφίως, προσεπάθησαν «ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ»⁸⁶. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Συνοπτικῶν οἱ ὑποβαλόντες εἰς τὸν Ἰησοῦν τὴν ἐρώτησιν προήρχοντο ἐκ τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν, ἀμφοτέροι δὲ ἐπεδίωκον ὅπως φέρωσι τὸν Κύριον ἀντιμέτωπον πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν Πολιτείαν, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως προκαλέσωσιν εἰς Αὐτὸν ἀνεπανόρθωτον ζημίαν καὶ βλάβην ἥτοι τὴν ἐξόντωσιν Αὐτοῦ. Οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Ἡρῳδιανοὶ καίτοι ριζικῶς

* Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 341 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους

διεφώνουν πρὸς ἀλλήλους, ἐν τούτοις ἠνώθησαν τότε προσωρινῶς, ἵνα ἐπιτύχῃσι παντὶ σθένει τὴν ὀλοσχερὴν καταστροφὴν τοῦ Ἰησοῦ εἰς ὄν μετ' ἐπιτηδειότητος σφόδρα ὑποκριτικῆς ὑποβάλλουν τὴν ἐρώτησιν, ἐὰν ὄφειλον νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς φορολογικὰς διατάξεις καὶ ἐπιταγὰς τῶν Ῥωμαίων κατακτητῶν: «ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ;»⁸⁷. Οἱ Φαρισαῖοι προτιμοῦσιν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, ἐνῶ τὸνναντίον οἱ Ἡρωδιανοὶ καταφατικὴν τοιαύτην. Ἐὰν ὁ Χριστὸς ἀπεκρίνεται μὲ σαφῆ πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν εὐνοίαν καὶ συμπάθειαν, θὰ ἐθεωρεῖτο συνήγορος καὶ φανερός ἢ κρυπτός συνεργάτης μισητοῦ κατακτητοῦ, ὅτε ἀσφαλῶς διὰ τῆς δολοπλόκου προπαγάνδας Ἡρωδιανῶν καὶ Φαρισαίων θὰ διεκινδύνευε σοβαρῶς τὴν δημοσιότητά Του παρὰ τῷ ἀφελεῖ λαῷ. Ἐνῶ, ἂν ἀπεφαίνεται ὅτι δὲν ἦτο ἐπιτρεπτὴ ἢ καταβολὴ φόρου ὑποτελείας εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν, τότε διὰ τῆς πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς ἀρχὰς ἀστραπιαίας καὶ ἐπιτηδείως θορυβώδους καταμηνύσεώς Του ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων ἐκείνων προκρίτων θὰ ἐχαρακτηρίζετο ἄκρως ἐπικίνδυνος ἐπαναστάτης κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας μὲ ἄμεσον συνέπειαν τὴν παρ' αὐτῆς ἀμείλικτον καὶ μέχρις ἐξοντώσεως καταδίωξιν Αὐτοῦ, τῶν Μαθητῶν Του καὶ πάντων τῶν πιστευσάντων εἰς Αὐτόν, ὅποτε τὸ ἔργον Του θὰ ἔμενεν ἴσως ἡμιτελές πως. Ἄλλ' ὁ Θεάνθρωπος διὰ τῆς μνημειώδους πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Συνεδρίου ἀπαντήσεώς Του ἐκείνης ἀποστομώσας τούτους ἤγαγεν εἰς πλήρες ἀδιέξοδον. Ὡς λίαν προσφυῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ Ranke δὲν ἔχει λεχθῆ παρὰ τοῦ Κυρίου σπουδαιότερα ἅμα καὶ πλουσιωτέρα εἰς ἀποτελέσματα παραίνεις ἀπὸ τὴν «Ἀπόδοτε οὖν τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ»⁸⁸.

Τινὲς τῶν ἐρμηνευτῶν ἐσφαλμένως ὑπεστήριξαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὑποχρεώσεις τοῦ ἀνθρώπου θέτει ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου πρὸς τὰς ἐναντι τοῦ αὐτοκράτορος τοιαύτας. Ἐὰν ὁ Ἰησοῦς ἀπέδιδεν ἴσην ἀξίαν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν αὐτοκράτορα, θὰ ἐτάσσετο ἀνεπιφυλάκτως παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἡρωδιανῶν, οἵτινες ἀπῆτουν τοιαύτην ἐξίσωσιν⁸⁹. Ἄλλ' ὁ Κύριος διὰ τῆς μεγαλοφυοῦς ἅμα καὶ ἀποστομωτικῆς πρὸς τοὺς πειράζοντας Αὐτὸν ἀπαντήσεώς Του, οὐδεμιᾶς παρατάξεως τὰς προσδοκίας, δηλαδὴ τὰ καταχθόνια εἰς βῆρος Αὐτοῦ σχέδια, ἱκανοποιεῖ. Ὁ Κύριος ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Πολιτείαν ὅπως, ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἀρμοδιοτήτων αὐτῆς, ἀξιοὶ παρὰ τῶν πολιτῶν πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τοποθετεῖ αὐτήν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν θεότητα ἐ-

πιπέδου. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει ὅπως ἐκπληροῖ τὰς πρὸς τὴν Πολιτείαν ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, ἀλλ' ὡσαύτως ὀφείλει νὰ ἀπονέμῃ εἰς τὸν Θεόν, πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς Αὐτόν.

(Συνεχίζεται)

73) Θεοφυλάκτου, Ἑρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, MPG., 123,1080AB.

74) Λουκᾶ 22,50.

75) Ματθαίου 26,51. Μάρκου 14,47. Λουκᾶ 22,50. Ἰωάννου 18,10.

76) Ἰωάννου 18,10.

77) Αὐτόθι.

78) Ζιγαβηνοῦ, Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, MPG., 129,1436C.

79) Oscar Cullmann, Dieu et César, σελ. 36 ἐξ., Paris, 1956.

80) Ἰωάννου 18,10.

81) Λουκᾶ 22,51.

82) Λουκᾶ 22,38.

83) Μάρκου 16,15. Προβλ. Ματθαίου 28, 19-20.

84) Λουκᾶ 23,2. Οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ παρουσίασαν τὸν Χριστόν, ὡς πολιτικὸν ταραξίαν, ὁ ὅποιος διεγείρει τὸ ἔθνος εἰς ἀνυπακοὴν κατὰ τῆς Ρώμης, διὰ νὰ καταστῇ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἔχει ἀρνηθῆ ἀπεριφράστως πᾶσαν κοσμικὴν ἐξουσίαν. «Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχουν... οὐχ οὕτως δ' ἔσται ἐν ὑμῖν» (Μάρκος 10, 42-43) καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα ἐπηρεάζει ἐν μικρὸν πνευματικὸν στράτευμα, ἀποτελούμενον ἀπὸ ὀλίγους ἀκινδύνους ὁπαδοῦς. «Ἐξ εὐαρίθμων εὐτελῶν ἰδιωτῶν, πενήτων, ἀόπλων, ἀνυποδότητων, μονοχιτῶτων», παρατηρεῖ ὁ ἰ. Χρυσόστομος.

Εἰς τὴν Ρώμην τὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα προέβλεπεν ἡ Lex perduellio, τὴν ὁποίαν ἀντικατέστησεν βραδύτερον ἡ Lex Julia majestatis. Ἡ κατηγορία κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἦτο βαρυτάτη καὶ ἔχε μελετηθῆ περιτέχνως, ἀφεῶρα δὲ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Κατοχῆς καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Crimina adversus populi vel securitatem ejus, τὰ ὁποῖα ἐν Ρώμῃ ἐδίκαζον τὰ Comitia Centuriata καὶ τὰ tributa καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας ὁ ἀνθύπατος (proconsul) ἢ ὁ ἐπίτροπος (procurator) καὶ ἡ ποινὴ ἦτο θάνατος (poena capitis). Βλ. Παναγιώτου Δ. Ἡλιάδη, ἐνθ' ἄν., σελ. 129-130.

85) Εἰς βῆρος τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ Ῥωμαίου ἡγεμόνος διετυπώθησαν τρεῖς κατηγορίαι πολιτικοῦ χαρακτήρος ἦτοι, ὅτι διαστρέφει τὸ ἔθνος διεγείρων αὐτὸ εἰς στάσιν, ὅτι παρεμποδίζει τὴν πληρωμὴν φόρων εἰς τὸν Καίσαρα, καὶ ὅτι οἰκειοποιεῖται τὸν τίτλον τοῦ Βασιλέως.

86) Μάρκου 12,13. Ματθαίου 22,15. Λουκᾶ 20,20.

87) Ματθαίου 22,17. Μάρκου 12,14. Λουκᾶ 20,22. Ὅτε οἱ ἐγκάθετοι πράκτορες τῶν θρησκευτικῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ Ἡρωδιανοὶ καὶ Φαρισαῖοι προσεζήλουν τὸν Χριστόν καὶ προσεπάθουν νὰ παρασύρουν Αὐτὸν εἰς διαλεκτικὰς παγίδας, διὰ παραπειστικῶν ἐρωτημάτων «ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ;» (Ματθαίου 22,17) «ὁ πρῶτος καὶ ταπεινὸς τῆ καρδίας» (Ματθαίου 11,29) Διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, προβαίνει εἰς διάκρισιν τῆς κοσμικῆς ἀπὸ τῆς Θείας Ἐξουσίας καὶ συμβουλεύει ὑποταγῆν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐξουσίας διὰ τῆς μνημειώδους πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν ἀρχιερέων ἀποκρίσεώς Του: «Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθαίου 22,21). Ὁ κῆνος ἦτο νόμιμος, τὸ ὁποῖον ἐπλήρωσαν οἱ Ἑβραῖοι εἰς τοὺς Ῥωμαίους διὰ κεφαλικῶν φόρων (tributum capitis). Βλ. καὶ Παναγιώτου Δ. Ἡλιάδη, ἐνθ' ἄν., σελ. 130.

88) Παρὰ Hauck, Die Trennung von Kirche und Staat, σελ. 3.

89) Βλ. καὶ Oscar Cullmann, Dieu et César, σ. 38, Paris, 1956. Τοῦ Αὐτοῦ, The State in the New Testament, σ. 34.

5. ΤΟ ΑΣΜΑ ΩΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΜΕΣΟΝ

Β' Περιεχόμενο και ύφος

Του Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τὸ περιεχόμενο τοῦ ποιμαντικοῦ ἄσματος πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς καὶ νὰ ἐκφράζει τὶς αἰώνιες ἀλήθειες τῆς πίστεώς μας. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτή, τὸ περιεχόμενο τοῦ ποιμαντικοῦ ἄσματος πρέπει νὰ εἶναι ἐπίκαιρο καὶ αἰώνιο.

Τὸ χριστιανικὸ μῆνυμα εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρο. Ἡ διδαχὴ τοῦ Χριστοῦ καί, εἰδικότερα, ἡ γλώσσα, οἱ ιδέες καὶ οἱ εἰκόνες ποὺ χρησιμοποιοῦσε, εἶχαν πάντα τὸ στοιχεῖο τῆς ἐπικαιρότητας. Τὸ περιεχόμενό της δηλαδὴ ἀνταποκρινόταν στὸ μορφωτικὸ καὶ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο τῶν ἀκροατῶν τῆς ἐποχῆς του καὶ ἀναφερόταν στὶς συγκεκριμένες πνευματικὲς ἀνάγκες τους. Ἡ ὁμιλία ἐπίσης τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, στὸν Ἄρειο Πάγο, περιεῖχε στοιχεῖα ἀπὸ τὴν πολιτιστικὴ παράδοση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, στοιχεῖο ποὺ τὴν ἔκανε ἐνδιαφέρουσα καὶ ἐπίκαιρη.

Τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα, ἐξάλλου, πρέπει νὰ δίνει ἓνα μῆνυμα καὶ τὸ μῆνυμα αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι ἐπίκαιρο: νὰ μιλάει στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὸ τραγουδοῦν ἢ τὸ ἀκοῦνε καὶ νὰ ἀναφέρεται σὲ θέματα ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦν. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτή, τὸ περιεχόμενο τοῦ ποιμαντικοῦ ἄσματος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλῶς περιγραφικὸ, ἀφηρημένο καὶ ἀπόμακρο. Τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα πρέπει νὰ παίρνει θέση, νὰ ἀγγίζει καταστάσεις καὶ νὰ ἀνοίγει προοπτικὲς ζωῆς. Ἐὰν τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα δὲν ἔχει τὸ στοιχεῖο αὐτὸ τῆς ἐπικαιρότητας καὶ τῆς ἀμεσότητας, παύει νὰ εἶναι ποιμαντικὸ. Τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα γιὰ νὰ εἶναι ἐπίκαιρο, πρέπει νὰ ἔχει τὰ ἑξῆς ἐπὶ μέρους στοιχεῖα:

α) **Τὸ ἀγωνιστικὸ στοιχεῖο:** Τὸ τραγούδι εἶναι μιὰ γλώσσα ἐπικοινωνίας¹, ὅπως εἶπαμε. Εἶναι μέσον ἐπικοινωνίας ἰδιαίτερα μὲ τὸν κόσμον τῆς νεολαίας. Ἡ νεανικὴ ψυχὴ δέχεται εὐχάριστα τὰ μελοποιημένα μηνύματα. Τὸ τραγούδι ἐνθουσιάζει τοὺς νέους καὶ τοὺς παρακινεῖ σὲ δράση. Τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα δημιουργεῖ ἀτμόσφαιρα αἰσιοδοξίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ στὰ παιδιὰ καὶ τοὺς νέους. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοὶ Μάρτυρες προχωροῦσαν πρὸς τὸ Μαρτύριο, τρα-

γουδώντας. Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι Παῦλος καὶ ὁ νεαρὸς Σίλας, καταπληγωμένοι καὶ κλεισμένοι στὰ πύθιο σκοτεινὰ κελλιὰ τῆς φυλακῆς τῶν Φιλίππων, μέσα στὴν καρδιὰ τῆς νύχτας, τραγουδοῦσαν τραγούδια τοῦ Θεοῦ: «Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον, Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνον τὸν Θεόν, ἐπηροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμοι» (Πράξ. ιστ' 25). Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι, κατὰ τὸ Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ἑκατομμύρια παλικάρια, ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὴν προπαγάνδα τοῦ ψεύδους τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων, θυσιάστηκαν σὲ ἀγῶνες μίσους, αἵματος καὶ καταστροφῆς!

Τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα πρέπει νὰ ἐμπνέει τὴν εἰρηνικὴ ἀγωνιστικὴ τῆς τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀγωνιστικὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ δὲν ὀδηγεῖ στὴν καταστροφή, ἀλλὰ στὴ δημιουργία. Ὁ Χριστὸς καλεῖ ἐπίσης σὲ ἀγῶνες ἐσωτερικῆς κυρίως ἐπανάστασης καὶ ἀλλαγῆς τῶν ἀνθρώπων (μετάνοια) καὶ ὄχι σὲ ἀγῶνες ἐπικράτησης καὶ ἐπιβολῆς πάνω στοὺς ἄλλους. Τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα πρέπει νὰ διαφέρει ἀπὸ τὴν προπαγάνδα, ὅσο ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴ γῆ!

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὅμως, χρειάζεται προσοχή, ὥστε τὸ περιεχόμενο τοῦ ποιμαντικοῦ ἄσματος νὰ μὴ περιέχει ὑπερβολικὲς φραστικὲς ἐξάρσεις καὶ μεσσιανικὲς (οὐτοπικὲς) διακηρύξεις ποὺ δὲν ὀδηγοῦν πούθενά. Οἱ μεγαλόστομες ἐκφράσεις καὶ οἱ μεσσιανικὲς διακηρύξεις μοιάζουν μὲ τὶς φωτοβολίδες ποὺ λάμπουν πρὸς στιγμὴν στὸ σκοτεινὸ οὐρανὸ τῆς νύχτας, μὰ γρήγορα σβήνονται καὶ διαλύονται...

β) **Τὸ χριστιανικὸ στοιχεῖο:** Ὡστόσο, τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄχρωμο. Πρέπει νὰ εἶναι **χριστιανικὸ**. Τὸ ποιμαντικὸ ἄσμα εἶναι ἓνα ἠχητικὸ μῆνυμα (κήρυγμα). Εἶναι τὸ ἀντίθετο τοῦ κοσμικοῦ τραγουδιοῦ. Τὸ κοσμικὸ τραγούδι σπρώχνει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἰδιαίτερα τοὺς νέους στὴν ἀπαισιοδοξία, τὴν ἀπόγνωση καὶ τὴν πολὺμορφη ἁμαρτία. Πολλὰ μάλιστα ἀπὸ τὰ σύγχρονα κοσμικὰ τραγούδια βυθίζουν τοὺς νέους στὴν αἰσθησιακὴ λαγνεῖα (ἠχολαγνεῖα) καὶ τὴν ἠθικὴ ἀκολασία (ἠχοπορνεῖα). Ἀντίθετα, ἓνα ἄσμα

χριστιανικής έμπνευσης δίνει στους νέους μηνύματα έλπίδος και αισιοδοξίας. Άνοιγει προοπτικές και διεξόδους στα άδιέξοδα που προκαλεί ο σύγχρονος τρόπος ζωής. Ένα καλό τραγούδι, έπενδυμένο με μιá καλή μουσική μελωδία είναι σωστικό για μιá νεανική ψυχή που παραδέρνει μέσα στο φουρτουνιασμένο πέλαγος τής σύγχρονης ζωής.

Τò ποιμαντικό, λοιπόν, άσμα πρέπει να δίνει ένα μήνυμα χριστιανικής πίστεως και ζωής. Αυτό σημαίνει ότι, τò ποιμαντικό άσμα πρέπει να περιέχει και να διακηρύττει άποψεις τής χριστιανικής αλήθειας. Σέ συνδυασμό μάλιστα με τò στοιχείο τής έπικαιρότητας, τò ποιμαντικό άσμα πρέπει να αναφέρεται σε έπικαιρα θέματα και προβλήματα τής καθημερινής ζωής τών ανθρώπων. Τò ποιμαντικό άσμα πρέπει να είναι ένα ευαγγελικό σάλπισμα, μήνυμα πίστεως, αγάπης και έλπίδος στο σύγχρονο άνθρωπο².

γ) **Τò έλληνορθόδοξο στοιχείο:** Τò περιεχόμενο του ποιμαντικού άσματος πρέπει επίσης να είναι έλληνικό και ορθόδοξο. Η Κοινωνιολογία διδάσκει ότι τò τραγούδι είναι ένα από τὰ βασικά μέσα που συντελούν στην **κοινωνική συνοχή** μιás ομάδος ή μιás κοινότητας, αλλά και ο τρόπος με τόν οποίο μεταδίδεται ή **παράδοση** (τὰ ήθη και τὰ έθιμα) ένός λαού. Ός παράδειγμα, μπορούμε να αναφέρουμε τή μεγάλη συμβολή τών **δημοτικών τραγουδιών** στην ένότητα και τή συνοχή τών πατέρων μας, κατὰ τή διάρκεια τής τουρκικής σκλαβιάς. Άκόμη και σήμερα, όταν οι Έλληνες τραγουδούμε ή ακούμε τὰ δημοτικά τραγούδια, άφυπνίζεται ή έθνική μας συνείδηση και ένισχύεται ή ένότητα και ή συνοχή μας. Έπειδή, μάλιστα, τὰ δημοτικά τραγούδια εκφράζουν έλληνορθόδοξα βιώματα, συμβάλλουν επίσης και στην τόνωση και ένίσχυση τής έλληνορθόδοξης παράδοσής μας.

Τò ποιμαντικό άσμα πρέπει να έχει έντονο τò έλληνικό και τò ορθόδοξο στοιχείο. Στα ποιμαντικά άσματα τής β' περιόδου υπήρχε μèn έντονο τò χριστιανικό στοιχείο, τò έλληνορθόδοξο όμως στοιχείο ύστερούσε. Έξαίρεση ίσως αποτέλούσε τò ώραίο εκείνο παλαιό άσμα «*Στήν αγία Σοφιάν άγνάτια, βλέπω τὰ Ευζωνάκια...*»! Είναι, ώστόσο, πολύ ευχάριστο τò γεγονός, ότι μερικοί σύγχρονοι ποιητές και μουσουργοί δημιουργούν άσματα που έμπνέονται άμεσα από την έλληνορθόδοξη παράδοσή μας!

Τò ύφος τών ποιμαντικών ασμάτων, εξάλλου, πρέπει να είναι αντίστοιχο με τò περιεχόμενό τους. Με τήν έννοια αυτή, τò ύφος τών ποιμαντικών ασμάτων πρέπει να διακρίνεται:

α) **Ό ένθουσιαστικός χαρακτήρας:** Όλα τὰ κοινωνικά και έθνικά άσματα έχουν έντονο τò ένθουσιαστικό στοιχείο. Τὰ τραγούδια αυτά άποβλέπουν στο να άφυπνίσουν και να διεγείρουν τούς ανθρώπους, για τήν έπιτυχία όρισμένων κοινωνικών και έθνικών σκοπών, όπως είπαμε.

Τò ποιμαντικό άσμα πρέπει να ένθουσιάζει τούς νέους. Τò χριστιανικό, άλλωστε, μήνυμα είναι τò ώραióτερο μήνυμα, για μιá πληρότητα ζωής. Είναι «*οἶνος νέος*», όπως είπε ο Κύριος (Ματθ. θ' 17), που «*εὐφραίνει τήν καρδίαν ανθρώπου*» (Ψαλμ. 103,15. Πρβλ. και Έφεσ. ε' 18-19).

β) **Ό εκκλησιαστικός χαρακτήρας:** Τò ποιμαντικό άσμα χρησιμοποιείται κυρίως από τις ομάδες τής χριστιανικής νεολαίας, σε διάφορες εκδηλώσεις (σε νεανικές συντροφίες, γιορτές, εκδρομές, κατασκηνώσεις κ.λπ.). Τὰ τραγούδια τών διαφόρων κοινωνικών ομάδων είναι συνήθως «*παραταξιακά*», έχουν δηλαδή παραταξιακό ύφος που, όπως είναι φυσικό, δημιουργεί μιá παραταξιακή και ανταγωνιστική άτμόσφαιρα. Οι χριστιανικές ομάδες όμως, άνήκουν στο ευρύτερο σώμα τής Έκκλησίας και τò στοιχείο αυτό πρέπει να τούς συνδέει ουσιαστικά με όλα τὰ άλλα άγωνιζόμενα μέλη του εκκλησιαστικού σώματος.

Με άλλα λόγια, τò ύφος του ποιμαντικού άσματος πρέπει να είναι εκκλησιαστικό και όχι παραταξιακό. Τὰ άσματα που θα κληθούν να τραγουδήσουν οι νέοι, πρέπει να τούς έμπνέουν τήν εκκλησιαστικότητα, τήν αίσθηση δηλαδή ότι ανήκουν στο ευρύτερο, οίκουμενικό και καθολικό σώμα τής Έκκλησίας και ότι συμμετέχουν στη ζωή και τούς άγώνες του σώματος αυτού, μαζί με όλους τούς άλλους χριστιανούς, όλων τών γενεών, όλων τών εποχών και όλου του κόσμου...

Γι' αυτό, στα ποιμαντικά άσματα πρέπει να άποφεύγεται ή διάκριση ανάμεσα στο «*εμείς*» και τò «*σείς*». Τò ύφος τών ποιμαντικών ασμάτων πρέπει να είναι πάντοτε «*περιεκτικό*» (inclusive) και όχι «*άποκλειστικό*» (exclusive).

1. Είναι χαρακτηριστικό ότι κάθε έμπορική διαφήμιση (commercial spot), περιέχει όπωσδήποτε και ένα σχετικό άσμα!

2. Από τήν άποψη αυτή, τὰ ποιμαντικά άσματα τής δεύτερης περιόδου ήταν πολύ έπιτυχημένα. Σάν παράδειγμα αναφέρω τὰ «*Πρωτοχρονιάτικα Κάλαντα*» που οι χριστιανοί φοιτητά τής Άθήνας έψαλλαν, τήν Πρωτοχρονιά του 1945, ενώ συνεχίζόταν ο εμφύλιος πόλεμος: «*Καινούργιος χρόνος πάλι ξημερώνει... μαζί του να σβηστούνε κι όλοι οι πόνοι, τò δάκρον μας, ή λύπη, ο στεναγμός...*»! Τò τραγούδι αυτό έγινε δεκτό με πολύ ανακούφιση από τούς Άθηναίους που εκείνες τις μέρες ζούσαν τις φρικτές έμπειρίες του εμφυλίου!

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τού κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

532. Το εὐαγγέλιο τοῦ ὁρθοῦ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ διαβάζεται στὴν ὥραία πύλη, ὡς εὐαγγέλιο δεσποτικῆς ἐορτῆς, ἢ δεξιὰ τῆς ἁγίας τραπέζης, ὡς ἑωθινό; (Ἐρώτηση π. Α. Γ.).

Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ τρόποι ἔχουν τοὺς ὑποστηρικτές τους καί, φυσικά, τὴν ἐπιχειρηματολογία τους.

Εἶναι κατ' ἀρχὴν ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ «Κυριακὴ τοῦ Ἀντίπασχα ἦτοι ἡ ψηλάφησης τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ» συγκαταλέγεται στὶς δεσποτικὲς ἐορτές. Διατηρεῖ ἐπομένως τὰ γνωρίσματα τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, ὅταν αὐτὲς συμπίπτουν μὲ Κυριακῆ. Δὲν ψάλλονται δηλαδὴ κατ' αὐτὴν ἀναστάσιμα, «ἀλλ' ὅλα τῆς ἐορτῆς», κατὰ τὸ Τυπικὸ τοῦ Ἁγίου Σάβα, «τὸν πολυέλεον διὰ τὴν δεσποτικὴν ἐορτὴν ἀντὶ τοῦ ἀμώμου (ψάλλομεν), τὰ εὐλογητάρια οὐ λέγομεν... οὔτε ἀναβαθμούς τοῦ ἤχου λέγομεν», πάλι κατὰ τὶς διατάξεις τοῦ ἴδιου Τυπικοῦ.

Συγχρόνως ὁμως εἰδικὰ στὴ δεσποτικὴ αὐτὴ ἐορτὴ διατηρεῖται καὶ τὸ θέμα τῆς Κυριακῆς, ὁ ἀναστάσιμος δηλαδὴ χαρακτήρας τῆς ἡμέρας. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον γιὰ ἐορτάζομε κατ' αὐτὴ μὰ ἀπὸ τὶς κύριες ἐμφανίσεις τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ τὴ διαπίστωση τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἀπὸ τὸν δυσπιστοῦντα μαθητὴ, ἀλλὰ γιὰ τὴ προβάλλεται ὡς πρώτη καὶ ἀπαρχὴ τῶν Κυριακῶν τοῦ ἔτους. Κατὰ τὸ συναξάριο «τὰ ἐγκαίνια ἐορτάζομεν τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως», δηλαδὴ τὴν «ἀεὶ καὶ ἐπὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτώ» ἐπανάληψη τοῦ ἐορτασμοῦ τοῦ Κυριακοῦ Πάσχα, τῆς Κυριακῆς Ἀναστάσεως, δηλαδὴ τῆς Κυριακῆς. Ἀπὸ τοὺς πατέρες, τὸ συναξάριο καὶ τὴν ὑμνογραφία ἢ Κυριακὴ αὐτὴ χαρακτηρίζεται «ὡς πρώτη ἡμερῶν καὶ κυρία», πού φέρει «καὶ αἰῶνος τὸν τύπον, ὡς ὀγδοῦς τελοῦσα τοῦ μέλλοντος» (κανῶν, ὡδὴ ζ', τροπᾶριο α'). Ἀναλυτικότερα ἀναπτύσσει τὸ θέμα αὐτὸ ὁ *Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος* στὸ συναξάριο τῆς ἡμέρας: «Ἐπεὶ οὖν πάντων τῶν ἐν βίῳ πραγμάτων διαφερόντως μέγιστον καὶ ὑπὲρ ἅπασαν ἐννοίαν ἢ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις ἔργον, οὐ μόνον κατ' ἔτος αὐτὴν ἐορτάζομεν καὶ ἐγκαινίζομεν, ἀλλ' αἰεὶ καὶ ἐπὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτώ. Πρῶτος τοίνυν ἐγκαινισμὸς ἢ παροῦσα Κυριακὴ, ἣτις λέγοιτ' ἂν κυρίως καὶ ὀγδόη καὶ πρώτη ὀγδόη μὲν ὡς ἀπὸ τοῦ Πάσχα, πρώτη δὲ ὡς ἀρχὴ τῶν ἄλλων. Καὶ ὀγδόη πάλιν, ὅτι εἰς εἰκόνα τάπτεται τῆς ἀπεράντου ἐκείνης ἡμέρας τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἣτις καὶ πρώτη καὶ μία ἔσται πάντως, μὴ νυκτὶ διακοπτομένη». Ἀκριβῶς δὲ γιὰ νὰ δηλωθεῖ καὶ νὰ ὑπογραμμισθεῖ ὁ ὑπάρχων χαρακτήρας τῆς ὡς Κυριακῆς, καὶ πρώτης μάλιστα Κυριακῆς, παράλληλα μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς δεσποτικῆς ἐορτῆς διατηρεῖ καὶ στοιχεῖα τῆς Κυριακῆς: τὸν τριαδικὸ κανόνα στὸ μεσονυκτικὸ καὶ τὰ ἀναστάσιμα μεγαλυνάρια τοῦ στὸ τέλος τῆς θ' ὥδης, πού παραλείπεται κατὰ

τὴν τάξην μόνον ἂν τελεῖται ἀγρυπνία, τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» πρὸ τοῦ πεντηκοστοῦ ψαλμοῦ, τὰ τροπάρια «Ταῖς τῶν ἀποστόλων...» καὶ «Ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς...» στὸ τέλος του, τὸ «Ἅγιος Κύριος...» πρὸ τοῦ ἐξαποστειλαρίου. Σὲ παλαιότερα Τυπικὰ συναντοῦμε περισσότερα στοιχεῖα τῆς ἀναστασίμου ἀκολουθίας τῶν Κυριακῶν, πράγμα πού δείχνει ὅτι τὸ εὐκολότερο καὶ λαϊκότερο ἱστορικὸ θέμα τῆς ἡμέρας, ἢ ψηλάφηση δηλαδὴ τοῦ Θωμᾶ, κέρδιζε ἔδαφος ἔναντι τοῦ δυσκολοτέρου θεολογικοῦ θέματος, τῆς Κυριακῆς. Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρομε ὅτι στὸ Τυπικὸ τοῦ Σωτήρος Μεσσηνίου τοῦ ἔτους 1131 ὀρίζεται τὸ α' ἀντίφωνον τῶν ἀναβαθμῶν τοῦ α' ἤχου, ἀπὸ τὸ Τυπικὸ τῆς Εὐεργέτιδος «οἱ ἀναβαθμοὶ τοῦ α' ἤχου καὶ τὸ προκειμένον αὐτοῦ», ἀπὸ τὸ Τυπικὸ τοῦ Σωτήρος τὸ «Ἐπερευλογημένη... στὸ «Καὶ νῦν» τῶν αἰῶνων, τὰ ἀντίφωνα τῆς Κυριακῆς («Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι...», «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...», «Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα...») ἀπὸ τὰ δύο ἀνωτέρω Τυπικὰ καὶ ἀπὸ τὸ Τυπικὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ'-Ι' αἰῶνος. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ γνωρίζει καὶ τὸ «ἀρχαῖον» κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν...» τῆς Κυριακῆς πού ἐψάλλετο παραλλήλως πρὸς τὸ «νέον», τὸ «Ἐπαίνει Ἱερουσαλὴμ τὸν Κύριον...», τὸ τῆς ἐορτῆς. Ἀντίθετα τὰ ἀρχαῖα Τυπικὰ δὲν προβλέπουν τὸ «Ἅγιος Κύριος...» πρὸ τῶν ἐξαποστειλαρίων.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα στὸ εὐαγγέλιο τοῦ ὁρθοῦ, ὅλες οἱ πηγὲς τὸ χαρακτηρίζουν ὡς «εὐαγγέλιον ἑωθινὸν τὸ α'» ἢ «εὐαγγέλιον ἑωθινὸν ἀναστάσιμον τὸ α'» ἢ «εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον ἑωθινὸν α'», πού δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν περικοπὴ Ματθ. κη' 16-20, τὸ πρῶτο δηλαδὴ τῆς σειρᾶς τῶν ἑνδεκα ἑωθινῶν εὐαγγελίων. Δὲν ἀναφέρεται ἐστὴν ψηλάφηση τοῦ Θωμᾶ, τὸ θέμα τῆς δεσποτικῆς ἐορτῆς, ἀλλὰ στὸ θέμα τῆς Κυριακῆς, τὴν ἀνάστασις. Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὴν Κυριακὴ αὐτὴ, ὡς ἀπὸ πρώτης τῶν Κυριακῶν, ἀρχίζει ὁ ἐνιαύσιος κύκλος τῆς διαδοχῆς τῶν ἑνδεκα ἑωθινῶν καὶ τῶν ὀκτῶ ἤχων. Τὸ ὅτι κατὰ τὴ νεωτέρα τάξην ψάλλεται τὸ α' ἀντίφωνο τοῦ δ' ἤχου καὶ τὸ εἰδικὸ προκειμένο τῆς ἐορτῆς («Ἐπαίνει Ἱερουσαλὴμ τὸν Κύριον...») δὲν ἀποτελεῖ λόγον πού θὰ μπορούσε νὰ στηρίξει τὴ θέση ὅτι τὸ εὐαγγέλιο πρέπει νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς εὐαγγέλιο τῆς ἐορτῆς καὶ ὄχι τῆς Κυριακῆς. Ὁρθῶς τὰ νεώτερα Τυπικὰ προσδιορίζουν ὅτι τηρεῖται «ἅπασα ἢ τάξις τοῦ ἑωθινοῦ εὐαγγελίου». Διαβάζεται δηλαδὴ κατὰ τὴν ὀρθὴ παλαιὰ τάξην ἀπὸ τὸν ἱερέα μὲ λευκὸ φελώνιο στὰ δεξιὰ τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ ἔπεται ὁ ὁσπασμὸς κατὰ τὴν ψαλμωδία τοῦ ν' ψαλμοῦ. Ἡ «τάξις» τοῦ ἑωθινοῦ εὐαγγελίου ἀποτελεῖ τὸ βασικότερο στοιχεῖο τῆς ἀναστασίμου ἀκολουθίας τῆς Κυριακῆς. Τί εἶδους πρώτη Κυριακὴ θὰ ἦταν ἂν τῆς ἔλειπε τὸ ἑωθινὸ ἀναστάσιμο εὐαγγέλιο;

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ... ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ... ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ...

Μήνυμα σωτηρίας

Τὰ μεγάλα μηνύματα ζωής και νίκης του καλού πάνω στο κακό, που συζητήθηκαν και αναλύθηκαν από τους Προκαθημένους των ανά τον κόσμο Όρθοδόξων Έκκλησιών κατά τους έορτασμούς για τη συμπλήρωση 1900 χρόνων της Άποκάλυψης, στην Πάτμο και από Έλληνες και ξένους διανοητές, Άκαδημαϊκούς, φιλολόγους, θεολόγους, ιστορικούς και άλλους — κληρικούς και λαϊκούς— αποτελούν κορυφαίες προτάσεις για μιὰ καινούργια αντιμετώπιση των προβλημάτων του κόσμου. Είναι ασφαλείς οδηγοί πορείας ζωής έπειδη διαμέσου της πίστεως αποκαλύπτουν τὰ ένθαρρυντικά σημεία της Άποκάλυψης του Ίωάννη για τη νίκη και τη σωτηρία της ανθρωπότητας.

Μετεώρα, ιερὸς τόπος

Τὴν προστασία και τὴν ανάδειξη των Μετεώρων, σὲ κυρίαρχο πόλο αναφοράς της Όρθοδοξίας, επιδιώκει νὰ εξασφαλίσει τὸ νέο νομοσχέδιο που έτοιμάστηκε από τὸ Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. σὲ συνεργασία με τὸ Υπουργείο Πολιτισμοῦ. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νομοσχεδίου, ἡ περιοχή των Μετεώρων αναγνωρίζεται ὡς ιερὴ κατά τὸ πρότυπο της Πάτμου. Στην περιοχή αὐτὴ δὲν επιτρέπεται χρήση γῆς ἢ έκμετάλλευση ἢ άσκηση επαγγελματικῆς δραστηριότητας που μπορεί νὰ διαταράξει με ὁποιοδήποτε τρόπο τὸν ιερὸ χαρακτήρα της περιοχῆς ἢ νὰ παρακωλύσει τὴν άσκηση του μοναχικοῦ βίου ἢ της Θείας Λατρείας.

Σημειώνεται ὅτι οἱ τοπικὲς άρχές της περιοχῆς εξέφρασαν τὴν διαφωνία τους, με αποτέλεσμα νὰ κωλυσιεργήσει ἡ ψήφιση του νομοσχεδίου, ὅμως ἄς γνωρίζουν ὅτι ἡ ανάδειξη της περιοχῆς τους και καλύτερη θὰ εἶναι και σπουδαιότερη μόνο με τὴν αναγνώριση του τόπου ὡς ιεροῦ. Τὸ ιερὸ και τὸ άγιο πάντοτε προσελκύουν και ενδιαφέρουν τὸν άνθρωπο.

Βοήθεια στους σεισμοπαθεῖς

Σὲ ἑκατομμύρια δραχμές και σὲ τόνους πολλοῦς τρόφιμα και εἶδη ρουχιμοῦ, ἀνέρχεται ἡ βοήθεια της Ίερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνών και των Ίερῶν Μητροπόλεων πρὸς τους σεισμοπαθεῖς ἀδελφούς μας, των περιοχῶν Γρεβενῶν, Κοζάνης και Αἰγίου. Δὲν τὰ ἀναφέρουμε ὀνομαστικά, μήπως από ἀπροσεξία παραλείψουμε κάποιον και ἔτσι τὸν ἀδικήσουμε, ὅμως τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως που τὰ βλέπουν ὅλα, τὰ ξέρουν ὅλα, τὰ λένε ὅλα, τὰ έρευνοῦν ὅλα, δὲν βλέπουν τὸ τεράστιο ἔργο και τὴν προσφορά της Έκκλησίας και των Ποιμένων της; Ἀπορούμε και θλιβόμαστε.

Συνάντηση Προκαθημένω

Μέσα σὲ ιδιαίτερα θερμὸ κλίμα, πραγματοποιήθηκε στὰ Γραφεῖα της Ίερᾶς Συνόδου συνάντηση του Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ με τὸν Πατριάρχη της Σερβίας κ. Παῦλο. Ὁ ἑλληνομα-

θῆς Πατριάρχης της Σερβίας, ἐπέδωσε τόσο στὴν Όρθόδοξο Έκκλησία της Ἑλλάδος, ὅσο και στὸν Ἀρχιεπίσκοπο κ. Σεραφεῖμ, τὸ παράσημο του Ἀγίου Σάββα πρώτης τάξεως «διὰ τὴν εἰλικρινῆ φιλαδέλφειαν και διὰ τὴν μεγίστην πνευματικὴν και ἀνθρωπιστικὴν βοήθειαν πρὸς τὴν Όρθόδοξον Έκκλησίαν της Σερβίας και τὸν ὀρθόδοξον λαόν, ἰδία από του 1991 και έντευθεν». Τὸ αἰτιολογικὸ της παρασημοφορίας τὰ λέει ὅλα και τὰ πάντα εἶναι γνωστά. Ἐμεῖς τί νὰ προσθέσουμε; Ἐξ ἄλλου συνάντηση εἶχε ὁ Προκαθημένος της Έκκλησίας μας με τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο. Συζητήθηκαν θέματα που ενδιαφέρουν τις δύο Έκκλησίες, τὸ Κυπριακὸ και ἡ κρίση στὸ χῶρο της Βαλκανικῆς.

Καταστροφικὲς αἰρέσεις

Τὴν συντονισμένη ἐπίθεση ἐναντίον της ἀπολογητικῆς διακονίας της Όρθόδοξης Έκκλησίας από μέρος των νεοφανῶν, καταστροφικῶν αἰρέσεων και ὑπὸ τὸ πρόσχημα της ἐλευθερίας του πνεύματος, κατήγγειλαν οἱ έντεταλμένοι των ἀπανταχοῦ Όρθοδόξων Έκκλησιῶν στὴν Ζ' Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στὸ συνεδριακὸ κέντρο της Μητροπόλεως Θηβῶν, στὸν Ἀλιάρτο Βοιωτίας. Στόχος της ἐπιθέσεως τους, εἶναι νὰ ἐμφανιστοῦν οἱ φασιστικὲς ἀντιλήψεις των ὁμάδων αὐτῶν ὅπως τονίζουν, με τὸ προσωπεῖο της δημοκρατίας και της προστασίας των ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων και νὰ χαρακτηρισθεῖ ἡ ἄμυνα της Έκκλησίας ὡς «θηρσκευτικὴ μισαλλοδοξία» και «ρατσισμός».

Τὰ μοναστήρια του νησιοῦ

Όποιος πήγαινε πρώτη φορά στὴ Ζάκυνθο, πρὶν από τους σεισμούς του 1953, ἔμενε ἐκπληκτος μπροστὰ στις τόσες Έκκλησίες και μοναστήρια που συναντοῦσε σὲ κάθε βῆμα του, τόσο μέσα στὴν πόλη, ὅσο και ἔξω στὴν ὑπαιθρο και τὰ χωριά. Γύρω στις 300 Όρθόδοξες ἐκκλησίες και μοναστήρια σώζονταν στὸ νησι μέχρι τότε από τις 600 και παραπάνω που ὑπῆρχαν στὰ χρόνια της Ἐνετοκρατίας.

Ἀπό τὰ 100 περίπου μοναστήρια που συναντᾶμε στὰ κείμενα των ἱστορικῶν και περιηγητῶν του νησιοῦ, τὰ περισσότερα εἶναι μικρὰ ἐκκλησιάκια, ἰδιωτικά ἢ συντεχνιῶν και δῖπλα σ' αὐτὰ ἕνας στοιχειῶδης χώρος κατοικίας, μία σκῆτη που μόναζαν ἕνας ἢ δύο κληρικοί. Μοναστήρια μεγάλα στὸ νησι περίπου εἰκοσι. Σήμερα σώζονται μονάχα ὀκτώ.

Αἰτία της καταστροφῆς τους ὑπῆρξαν ἐκτὸς από τους σεισμούς, από τους ὁποίους ὑπέφερε πάντοτε ἡ Ζάκυνθος, τὸ ἀκατάλληλο για σεισμοπαθεῖς περιοχῆς οἰκοδομικὸ ὑλικό, τὸ ἀτεχνο και βιαστικὸ πολλές φορές κτίσιμο και οἱ συχνὲς πειρατικὲς ἐπιδρομές.

Ἀρχιμ. Μ. Φ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΙΩΑΣΑΦΑΙΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ*

Του Παύλου Μοναχού Λαυριώτου

Ὁ ἴδιος Μητροπολίτης, σὲ ἓνα ἄλλο σημεῖο τῆς «Ἱστορίας τοῦ Ἀσκητισμοῦ», παρατηρεῖ ὅτι ὁ Ἰωακεῖμ ὁ Γ' «μὴ ἀρκοῦμενος εἰς ταύτην τὴν μονοτονίαν (τοῦ Μυλοποτάμου), συχνάκις ἐκφεύγων τοῦ ἐρημητηρίου, ὡς αἱ δραπέτιδες τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, ἐρασιμῶς ἐνδιέτριβεν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς Λαύρας καὶ δὴ εἰς Κανσοκαλύβια, εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς Ἰωασαφαίους...».

Μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ καὶ τῆς ἀδελφότητος εἶχε ἀναπτυχθεῖ ἰδιαίτερη ἀλληλογραφία ἀπὸ τὸν πρῶτο καιρὸ τῶν σχέσεών τους. Ἡ ἀλληλογραφία αὐτὴ ἀποδεικνύει ὅχι μόνον τὶς στενές σχέσεις των ἀλλὰ ἐπὶ πλέον μέσα ἀπὸ αὐτὲς προβάλλει καὶ ἡ πνευματικὴ προσωπικότητα τοῦ Πατριάρχου.

Ἀπὸ τὴν ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ ἀλληλογραφία, ποὺ βρέθηκε στὸ Ἀρχεῖο τῆς ἀδελφότητος καὶ μεταφέρθηκε στὴ Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας, σταχυολογοῦμε μερικὰ ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν ἀδελφότητα πρὸς τὴν ὁποία χρησιμοποιοῦσε τὴν προσφώνηση «τοῖς ἀδελφοῖς Ἰωασαφαίοις». Μέρος δὲ τῶν ἐπιστολῶν του ἀπευθυνόταν στὸν Γέροντα Διάκονον Χρυσόστομον.

Κατ' ἀρχὴν ἐόρτιες ἐπιστολὲς ἀνταλλάσσονταν μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ἀδελφότητος. Ἀπὸ αὐτὲς παραθέτουμε μόνον δύο, σὰν δεῖγμα γραφῆς, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ παρόντος.

«Ὁσιώτατε Ἱεροδιάκονε καὶ Γέρον κὺρ Χρυσόστομε καὶ λοιποὶ ἀδελφοὶ οἱ ἀπαρτίζοντες τὴν τῶν Ἰωασαφαίων ἀγιογράφων ἀδελφότητα, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά. Χάρις καὶ ἔλεος εἴη ὑμῖν πᾶσι παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ἐκομίσθη ἡμῖν τὸ διὰ τὰς ἀγίας ἐορτὰς τὰς ἀποτελούσας τὸ πρῶτον μέγα Μυστήριον τῆς ἡμετέρας ἀπολυτρώσεως καὶ τὴν εἴσοδον νέου σωτηρίου ἐνιαυτοῦ ὑμέτερον υἱικὸν γράμμα, δι' οὗ συγχαρητήρια καὶ εὐχὰς προσφέρετε ἡμῖν ὡς δεῖγμα τοῦτο μὲν εὐλαβείας καὶ ἀγαλλιᾶσεως διὰ τὴν τῶν ἡμερῶν λαμπρότητα, τοῦτο δὲ υἱ-

κῶν αἰσθημάτων πρὸς ἡμᾶς. Ὅθεν ἀπαντώντες καὶ τὴν παραλαβὴν τοῦ ὑμετέρου γράμματος δηλοῦντες, εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς πάντας πατρικῶς δι' ὅσα ἡμῖν εὐχεσθε, εὐχόμεθα δέ, ἵνα διὰ πρεσβειῶν τοῦ προστάτου ἡμῶν ἀγίου ὁ ἐν φάτνῃ ἀνακλιθεὶς καὶ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθεὶς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν διατηρῇ ὑμᾶς, φωτίξῃ εἰς τὸ καλόν, ἀγιάξῃ εἰς τὰ ἔργα καὶ καταξιώσῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ ταῦτα εἰς ἀπάντησιν, εἴητε δὲ πάντες ὑγιαίνοντες ἐν Κυρίῳ. Μυλοπόταμον τῆ θ' Ἰανουαρίου αὐθ'. Ὁ πρ. Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακεῖμ ἐν Χῳ εὐχέτης».

Ἀνάλογη σὲ περιεχόμενον εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθη:

«Ὁσιώτατε Διάκονε κὺρ Χρυσόστομε Γέρον καὶ οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ τῆς τῶν Ἰωασαφαίων ἀδελφότητος, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά τῆς ἡμῶν Μετριότητος, ὑγιαίνητε ἐν Κυρίῳ.

Λαβόντες τὸ ὑμέτερον γράμμα διὰ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», ἀντιφωνοῦμεν πατρικῶς «ἀληθῶς ἀνέστη» καὶ εὐχόμεθα ὑμῖν πᾶσι νὰ ἐορτάξῃτε τὰς σεπτὰς ταύτας ἡμέρας τοῦ ζωηφόρου Πάσχα εἰς πολλὰ ἔτη ἐν ὑγείᾳ καὶ εὐτυχίᾳ μὲ καλὰς πράξεις καὶ ψυχωφελῆ ἔργα. Καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἀπάντησιν, εἴητε ὑγιαίνοντες καὶ ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Μυλοπόταμον τῆ ἰβ' Ἀπριλίου αὐθ'. Ὁ πρ. Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακεῖμ ἐν Χῳ εὐχέτης».

Σὲ ἄλλες ἐπιστολὲς του ὁ Πατριάρχης θίγει διάφορα θέματα, μὲ ἀφορμὴ μερικὰ προβλήματα τῆς ἀδελφότητος καὶ δίδει κατάλληλες συμβουλὲς καὶ ὑποδείξεις.

Ἔτσι, ἐξ αἰτίας ὠρισμένων προβλημάτων ποὺ δημιουργοῦσε κάποιος ὑποψήφιος μοναχός, ὁ Πατριάρχης γράφει, μεταξὺ ἄλλων, στὸν Γέροντα Διάκονον Χρυσόστομον: «...Καλόγερος κερδοσκοπὸς καὶ κλέπτης καὶ κρύπτων τὸ ἀργύριον ὑπὸ τὴν γῆν δὲν θὰ ἴδῃ πρόσωπον Θεοῦ... Εἶναι κύριος νὰ γίνῃ καλόγερος, οὐδεὶς τὸν ἐμποδίζει, ἀλλ' ὅχι ὅπως αὐτὸς φαντάζεται...»¹³.

Σὲ ἄλλη ἐπιστολὴ του, εὐχαριστώντας γιὰ τὴν ἀποστολὴν εἰκόνας τῆς Θεομήτορος, συμβουλεύει: «... Εὐχαριστοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν πατρικῶς... πέμποντες ὑμῖν ὡς ἀντίδωρον, σὺν ταῖς εὐχαρι-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 350 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

στίας, τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχάς, ὅσοι ὀδεύη-
τε τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν τῆς μετανοίας μετὰ
καρτερίας, διότι ἄνευ τῆς καρτερίας, τῆς ὑπομο-
νῆς καὶ τῆς φρονήσεως διὰ τὴν παράκαμψιν τοῦ
ἐν τῇ ὁδῷ σκοπέλου ἀδύνατος ἢ σωτηρία. Ἀλλὰ
πρὸς τοῦτο τὸ κοινὸν διὰ πάντας τοὺς τὸν μονα-
χικὸν βίον ἀψαμένους. Ὑμεῖς ὀφείλετε περισ-
σότερον προσέχειν εἰς ἑαυτοὺς καὶ μηδὲν πράτ-
τειν μετὰ βίας καὶ ἐλαφροῦς σκέψεως, διότι πάν-
τα τὰ καθ' ὑμᾶς ἐπισύρουσι τὸν φθόνον καὶ τὴν
ζήλειαν, ἅτινα εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ ὄλων...».

Ὁ ἐρημίτης τοῦ Μυλοποτάμου, πολλές φο-
ρὲς ἐγένετο δέκτης δώρων καὶ χρηματικῶν ἐνι-
σχύσεων παρὰ τῶν ἀγαπητῶν του Ἰωασαφαίων.
Ἴδου τὴ γράφει σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του τὴν 13ην-6-
1891:

«...Ὁ (μοναχὸς) Ἰωάννης ἐπέδωκεν ἡμῖν τὸ
ὑμέτερον γράμμα... καὶ τὰς 30 ὀθωμανικὰς λί-
ρας, διὸ ἀπαντῶντες εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν διὰ
τὴν νέαν ταύτην εὐκολίαν, περιέργον δ' ὅτι καὶ
ταύτας καὶ τὰς προηγουμένας, ἅς παρ' ὑμῶν ἐ-
δανείσθημεν, ἐχρησιμοποίησαμεν διὰ δαπάνας
σπουδαστῶν. Γνωρίζομεν ἐκ πολλῶν ὅτι θὰ ἐξη-
τε πάντοτε πειρασμούς, πρέπει λοιπὸν, ὡς πολ-
λάκις εἶπομεν, νὰ προσέχητε εἰς ἑαυτοὺς, εἰς
πάντα καὶ εἰς αὐτὴν ἐτι τὴν ἐπιτέλεισιν τῆς ἀγα-
θοεργίας. Μὴ νομίζετε πάντας, ὅσοι γελῶσι καὶ
κολακεύουσι, φίλους, διότι σήμερον δυστυχῶς ὁ
φθόνος καὶ τὸ ὑλικὸν συμφέρον εἶναι τὰ παρὰ
πάντων δοξαζόμενα... Μὴ ταράττεσθε διὰ τὸ
παραμικρὸν καὶ κινεῖσθε. Ἀκούετε καὶ ὑποφέ-
ρετε καὶ μόνον ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ κινεῖσθε...
Εἶναι περιττὸν νὰ ἔλθητε ἕως ἡμῶν ἐπὶ τοῦ πα-
ρόντος. Ἄν εἶναι ἀνάγκη νὰ συναντηθῶμεν,
συναντώμεθα κατὰ τὴν προσεχῆ πανήγυριν τῆς
Μονῆς (τῆς Λαύρας), ...»¹⁴.

Παρόμοια εἶναι καὶ ἡ ἐπιστολὴ τῆς 12.9.1898,
στὴν ὁποία, μεταξὺ ἄλλων, γράφει: «... Ὁ Γέ-
ρων Εὐθύμιος ...ἐνέδωκεν ἡμῖν τὸ ὑμέτερον
γράμμα ...ἐν ᾧ εὐχαρίστως εἶδομεν, τὰς εὐχὰς
καὶ τὰ συγχαρητήρια πάντων ὑμῶν ἐπὶ τῇ ἐπε-
τείῳ ἑορτῇ τῶν ὀνομαστηρίων ἡμῶν... Προαγόμε-
νοι... εὐχαριστοῦμεν... διὰ τε τὰς εὐχὰς καὶ τὰ
καλὰ δῶρα...»¹⁵.

Σὲ μιὰ ἄλλη ἐπιστολὴ του ὁ μεγαλάνυμος
Πατριάρχης συνιστᾷ: «...Οὐδὲν ἔχω νὰ προσθέ-
σω εἰς ὅσα κατὰ καιροὺς σᾶς εἶπον καὶ σᾶς ἔ-
γραφα. Περιορισθῆτε εἰς τὸν οἶκον σας καὶ εἰς

τὸ ἔργον σας καὶ ἀδιαφορεῖτε εἰς ὅσα πέριξ ὑ-
μῶν ἀνιαρὰ συμβαίνουσιν...»¹⁶.

Γιὰ δύσκολες ὑποθέσεις οἱ πατέρες κατέ-
φευγαν στὸν σοφὸ Πατριάρχη, ὁ ὁποῖος μὲ σύν-
εση καὶ σωφροσύνη ἔδιδε πάντοτε τὶς κατάλλη-
λες συμβουλὲς καὶ λύσεις. Τὸ παρατιθέμενο ἀ-
πόσπασμα ἐπιστολῆς του τῆς 4.5.1892, βεβαίω-
τὴ θέση αὐτῆ. Γράφει λοιπὸν ὁ Πατριάρχης:

«...Πολὺ βιάζεσθε γιὰ κάθε ὑπόθεσιν σας.
Νὰ ἀγαπᾶτε μὲν τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ νὰ μὴ
κακοποιῆτε αὐτοὺς ἀνταποδίδοντες κακὸν ἀντὶ
κακοῦ, ποτὲ ὅμως νὰ μὴ ζητᾶτε νὰ ἐλκύητε αὐ-
τοὺς μὲ δῶρα. Μὴ τρέχετε κατόπιν τοῦ ἐνόδου καὶ
τοῦ ἄλλου διὰ νὰ κερδίζετε εὐνοίας, αἱ ὁποῖαι
οὔτε σᾶς ὠφελοῦσι καὶ οὔτε ἀνάγκην αὐτῶν ἔ-
χητε. Νὰ καταγίνεσθε εἰς τὸ ἔργον σας ἀποφεύ-
γοντες, ὅσον δύνασθε, τὸ σκάνδαλον. Πᾶν προᾶ-
γμα τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ γεννήσῃ σκάν-
δαλον ἐν τῇ ἀδελφότητι νὰ τὸ ἀποφεύγητε. Ἐ-
πίσης νὰ ἀποφεύγητε καὶ τὴν ἐπίδειξιν, ἣτις φυ-
σικῶς ἐρεθίζει τοὺς πτωχοὺς. Ὁ ἄνθρωπος κα-
τὰ φυσικὸν λόγον ἔχει τὸν φθόνον, περισσότε-
ρον ὅμως ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔχει τὸ διαβολικὸν
αὐτὸ πάθος ὁ γραικός... Σᾶς φθονοῦν διότι κερ-
δίζετε, διότι ἔχετε, διότι ζητετε καλῶς, διότι ἔχετε
καὶ καθ' ἐκάστην κερδίζετε φίλους. Προσοχὴ
λοιπὸν...»¹⁷.

Παρὰ τὶς στενὲς σχέσεις τοῦ Πατριάρχου
Ἰωακείμ μὲ τὴν ἀδελφότητα τῶν Ἰωασαφαίων,
ἐν τούτοις ἦταν προσεκτικὸς καὶ ἀπέφευγε ἐκ-
δηλώσεις ποῦ θὰ ὀδηγοῦσαν σὲ σχόλια δυσμενῆ
καὶ πιθανὲς παρεξηγήσεις.

Ἔτσι σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του πρὸς τοὺς Ἰωασα-
φαίους, ἀπαντώντας σὲ πρόσκλησή τους νὰ πε-
ράσει μαζί τους τὶς γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων,
ἐξηγεῖ: «...Δὲν δύναμαι νὰ ἔλθω... Θὰ κάμω τὰς
ἑορτὰς ὅλας ἐδῶ εἰς τὸν Μυλοπόταμον. Πῶς εἶ-
ναι δυνατὸν ν' ἀκουσθῆ εἰς ὄλην τὴν περιφέ-
ρειαν τῆς Λαύρας καὶ εἰς ὅλον τὸ Ἅγιον Ὅρος
ὅτι θὰ κάμω τὰς ἑορτὰς εἰς τὸ σπῆτι σας. Ἄτο-
πον πολὺ ὅ,τι καὶ ἂν ἔχωμεν μεταξύ μας. Διὸ
σᾶς εὐχόμαι νὰ ἑορτάσητε ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξο-
μολογήσει καὶ μὲ διάθεσιν ἀσκητικῆν...».

(Συνεχίζεται)

13. Ἐπιστολὴ Πατριάρχου Ἰωακείμ 5.2.1898.

14. Ἐπιστολὴ Πατριάρχου Ἰωακείμ 13.6.1891.

15. Ἐπιστολὴ Πατριάρχου Ἰωακείμ 12.9.1888.

16. Ἐπιστολὴ Πατριάρχου Ἰωακείμ 4.1.1901.

17. Ἐπιστολὴ Πατριάρχου Ἰωακείμ 4.5.1892.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΩΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Προσωπογραφία τοῦ Γέροντος Παΐσιου*

Τοῦ κ. ΑΘΑΝ. Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗ, Θεολόγου

Master of Theology - Th.D. (cand.)

Ὁ Χατζεφεντής, ὅταν τὸν εἶδε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση καὶ ἔμαθε πὺ εἶχαν ἔλθει Τσέτες, οὔτε καὶ τὴν φυλλάδα του πήρε νὰ τὸν διαβάσει, ἀλλὰ, χωρὶς νὰ χασομερήσει καθόλου, πήρε ἓνα τσερασοῦπι (κανδηλοκέρι), τὸ εὐλόγησε, τὸ τύλιξε στὸ δεξὶ του χέρι καὶ τοῦ εἶπε· "πήγαινε, παλληκάρι, στὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ διώξε τοὺς Τούρκους νὰ μὴ μποῦν στὸ χωριὸ μας". Ἀμέσως ἔγινε καλὰ μὲ τὴν εὐχὴ του, συγκέντρωσε τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς ἔδωξε, χωρὶς νὰ ἔχουν οὔτε τραυματία».

Ἐπίσης διηγήθηκε ὁ ἴδιος ὅτι «μὴ ἄλλη φορὰ εἶχαν πάει πάλι πολλοὶ Τούρκοι (Τσέτες), γιὰ νὰ πατήσουν τὰ Φάρασα. Στὸ χωριὸ οἱ ἄνδρες ἔλειπαν, ἄλλοι στὰ μακρινὰ κτήματα καὶ ἄλλοι στὰ ταξίδια. Ἀναγκάστηκε τότε νὰ μαζέψῃ τὰ μικρὰ παιδιά, μόνο γιὰ νὰ δείξουν στόχο γύρω ἀπὸ τὸ κάστρο, ὅτι εἶναι πολλοί, καὶ μετὰ τὰ ἔδωξε γιὰ νὰ κρυφτοῦν. Μερικοὶ γέροι πὺ ἦταν, καὶ αὐτοὶ σκόρπισαν, καὶ τελικὰ ἔμεινε μόνος του μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ σκοτωθῆ καλύτερα, παρὰ νὰ ἰδῆ τοὺς Τσέτες στὸ χωριὸ. Εἶχαν τελειώσει ὅμως οἱ σφαῖρες του, καὶ μετὰ τὸν ἔπιασαν ζωντανὸ οἱ Τούρκοι. Ἀφοῦ τὸν ἔδεσαν γερά, τὸν πήγαν στὸ σπίτι του καὶ τὸν ἀνέβασαν στὸ δῶμα (ταράτσα) ὅπου εἶχαν στήσει τὴν κρεμάλα του. Ἐκεῖ τὸν βασάνιζαν, γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ ὅ,τι εἶχε καὶ μετὰ νὰ τὸν τελειώσουν. Ἐκείνη τὴν στιγμή πὺ τὸν βασάνιζαν, δὲν ξέρει πῶς τοῦ ἦρθε, εἶπε στοὺς Τούρκους· "ὅ,τι ἔχω, τὰ ἔχω στὸν Χατζεφεντή".

Οἱ Τούρκοι δὲν χασομεροῦν καὶ τὸν πηγαίνουν στὸν Πατέρα Ἀρσένιο. Ὅταν ἀνοιξε τὴν πόρτα του ὁ Πατὴρ καὶ εἶδε αὐτὴ τὴ σκηνή, πολὺ πληγώθηκε καὶ μάλωσε τοὺς Τούρκους, πὺ τὸν εἶχαν δεμένο, γιὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσουν γρήγορα καὶ μάλιστα τοὺς εἶπε καὶ παλιότουρκους. Ὁ ἀρχηγὸς τοὺς θύμωσε καὶ τράβηξε τὸ χατζάρι του, γιὰ νὰ κόψῃ τὸν Χα-

Γέροντας Παΐσιος: Μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες φυσιογνωμίες τῆς ἐποχῆς μας.

τζεφεντή. Ὁ Χατζεφεντής τότε λέγει στὸν Τούρκο καπετάνιο.

—Γρήγορα κατέβασε τὸ χέρι σου κάτω ξερό.

Ἔω τοῦ θαύματος! Τὸ χέρι τοῦ Τούρκου κατέβηκε ξερὸ κάτω ἀγκυλωμένο καὶ τὸ χατζάρι του ἔπεσε καταγῆς. Ὅταν εἶδαν αὐτὸ οἱ ἄλλοι Τούρκοι τῆς συμμορίας, ἄρχισαν νὰ τρέμουν ἀπὸ φόβο, καὶ ὁ ἀρχηγὸς μὲ κλάματα νὰ παρακαλῆ νὰ τοῦ κἀνῃ καλὰ τὸ χέρι του. Ὁ πατὴρ Ἀρσένιος τότε τοῦ σταύρωσε τὸ χέρι του καὶ τὸ θεράπευσε· καὶ ἀφοῦ ἔλυσαν καὶ τὸν Πρόεδρο, τοὺς μάλωσε, γιὰ νὰ μὴν ξαναπατήσουν στὸ χωριὸ»³¹.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 351 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

Ἡ θρησκευτικότητα τοῦ πατρὸς τοῦ Γέροντα καὶ ἡ σχέση του μὲ τὸν ἅγιο Ἀρσένιο τὸν Καλπαδόκη δὲν φαίνεται μόνον ἀπὸ τὰ παραπάνω περιστατικά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀντίδραση τοῦ γερο - Προδρόμου ὅταν ὁ παπα - Θεόδωρος ὁ Θεοδορίδης «ὁ εὐλογημένος... αὐτὸς ἄνθρωπος ἐκτὸς πού ἀποσιώπησε τὰ πολλὰ θαύματα, πού ἔκανε ἐν τῇ ζωῇ του ὁ πατήρ Ἀρσένιος... πρόσθεσε καὶ ἓνα βλάσφημο σημείωμα δύο Φαρασιωτῶν. Ὅταν λοιπὸν εἶχε διαβάσει στὸν γέρο πατέρα μας ὁ Λουκάς (σ. ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γέροντα)³² τὰ γραφτὰ τοῦ παπα - Θεόδωρου, ὁ γέρος κούνησε τὸ κεφάλι του γιὰ μερικὰ παράξενα πού ἄκουσε. Στενοχωρέθηκε φυσικὰ τότε, γιατί ὁ ἴδιος γνώρισε πολὺ καλὰ τὸν πατέρα Ἀρσένιο ἐπὶ εἰκοσιτέσσερα χρόνια συνέχεια. Πρόεδρος στὰ Φάρασα εἶχε ἄμεση ἐπαφὴ μαζί του, ὅπως συνήθως συμβαίνει στὰ χωριά "ὁ Παπᾶς καὶ ὁ Πρόεδρος", ἀλλὰ καὶ γιὰ ἓνα λόγο παραπάνω στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια μέσα στοὺς Τούρκους»³³. Αὐτὴ ἦταν ἡ σχέση ἐνὸς ἀπὸ κείνους τοὺς καλότυχους καὶ εὐλογημένους ἀνθρώπους, ὅπως ὁ γερο - Προδρόμος Ἐξενεπίδης, πού ἀξιώθηκαν νὰ συναντήσουν τὸν π. Ἀρσένιο καὶ νὰ πάρουν τὴν εὐλογία καὶ ἀπὸ τὰ Λεῖψανά του. Ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ φιλία, σχέση καὶ ἐπαφὴ συνεχίζεται καὶ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ἁγίου. Καὶ δὲν εἶναι βέβαια ὁ μοναδικὸς πού ἐντυπωσιάστηκε τόσο πολὺ ἀπὸ τὴ γνωριμία μαζί του. Ἐνα πλήθος ἀνθρώπων, ὅπως καταγράφει ὁ Γέροντας στὸ βιβλίο του: «Ὁ ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καλπαδόκης» μιλοῦν μὲ τὴν ἴδια εὐλάβεια, ἀγάπη, φόβο καὶ σεβασμὸ γιὰ τὴν συνάντησή τους μὲ τὸν Χατζεφεντή.

Ὅπως εἶχε προβλέψει μὲ τὸ προορατικὸ χάρισμά του, ὁ εὐλογημένος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, Χατζεφεντής, ἡ οἰκογένεια τοῦ Γέροντα, ὅπως καὶ ὄλοι οἱ Φαρασιώτες, ἔφυγαν γιὰ τὴν μητέρα Ἑλλάδα «στὶς 14 Αὐγούστου 1924, διότι οἱ Τούρκοι εἶχαν ἔρθει νωρίτερα καὶ τοὺς ξεσπίτωσαν»³⁴. Ἦταν ἡ μεγάλη ὥρα τῆς Ἑλλάδας. Τὴν φυγὴ καὶ τὸ ξεσπίτωμα τὰ γλύκανε ἡ ἐγκατάσταση στὴν πατρίδα. «Μὲ φέρανε στὴν ἀγαπημένη μας Μητέρα Ἑλλάδα 40 ἡμερῶν προσφυγόπουλο. Ἐμεγάλωσα στὴν νῦν Ἡρωϊκὴ πατρίδα μου Κόνιτσα»³⁵, σημειώνει σύντομα καὶ λιτὰ ὁ Γέροντας γιὰ τὴν ζωὴ του. Ἡ φαρασιώτικη, λοιπὸν, οἰκογένεια ἐγ-

καθίσταται στὴν Κόνιτσα. Ἀπὸ τὸ ξεσπίτωμα καὶ τὸν γρήγορο ξεσηκωμὸ χάθηκε καὶ τὸ ἀρχεῖο τοῦ γερο - Προδρόμου γιὰ τὸν ἅγιο Ἀρσένιο στὸ ὅποιο, ὅπως ἀναφέρει ὁ Γέροντας, ἀσφαλῶς θὰ εὑρίσκει σχετικὲς πληροφορίες³⁶.

Αὐτὰ τὰ λίγα μὰ κατατοπιστικὰ γνωρίζουμε γιὰ τὴν οἰκογένεια καὶ τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὅποιο ἀνατράφηκε ὁ Γέροντας. Βέβαια αὐτὰ εἶναι ὅσα ἡ γραφίδα τοῦ Γέροντα ἐπέτρεψε νὰ περάσουν στὰ βιβλία του. Ὅλα ὅσα θὰ ἔχουν συμβεῖ μόνον ὁ Θεὸς τὰ γνωρίζει, ὅπως ἐπίσης καὶ «Θεὸς οἶδεν» τὴν προσφορὰ καὶ τὶς θυσίες ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μητέρας, τῆς Εὐλαμπίας Ἐξενεπίδη. Ἀλλὰ καὶ μόνον ἀπ' τ' ἀναφερόμενα ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὴν ιδιαίτερη εὐλογία πού εἶχε ἡ οἰκογένεια τοῦ Γέροντα ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἅγιο Ἀρσένιο.

(Συνεχίζεται)

31. Παῖσιου, *Χατζεφεντής*, σελ. 96-98.

32. Κατὰ τὴν προσωπικὴ μαρτυρία τοῦ Γέροντα, ὁ Λουκάς εἶναι ἀδελφὸς του (ὅπ. π., σελ. 13).

33. Ὅπ. π., σελ. 14.

34. Ὅπ. π., σελ. 67.

35. Τάση, *Ἀθωνικόν*, σελ. 94-95.

36. Βλ. Παῖσιου, *Χατζεφεντής*, σελ. 19.

37. Ὅπ. π., σελ. 113.

38. Ὅπ. π., σελ. 5.

39. Ὅπ. π., σελ. 65-66.

40. Ἱερεμίου α' 5.

41. Γαλ. α' 15.

ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΟΙΧΟΥ

1996

Ἡ γνωστὴ ἐτήσια ἐκδόση τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, μὲ τὸ ἀγιολόγιο, τὰ καθημερινὰ ἀγιογραφικὰ ἀναγνώσματα, τὰ κείμενα πνευματικῆς οἰκοδομῆς καὶ τὰ διαφημιστικὰ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀπ. Διακονίας. Τὸ πλαίσιο στολίζει ὀραιότατη εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Πάθους.

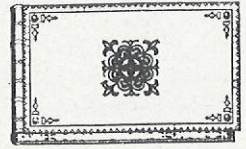
ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 1996

Ἀπὸ τὸ 1ο ἔτος ἐκδόσεώς της (1992) φαίνεται ὅτι ἔγινε μὲ ιδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἀποδεκτὴ ἡ «ἀτζέντα» αὐτὴ τῆς Ἀπ. Διακονίας, ἀφοῦ ὅλα τὰ ἀντίτυπά της ἐξαντλοῦνται ἐγκαίρως. Διαφέρει ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα θρησκευτικὰ τοῦ εἶδους, ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἔκταση, ἀλλὰ καὶ στὸ ὅτι πέρα ἀπὸ τὴ συνήθη ὕλη, περιλαμβάνει σὲ 54 σελίδες ἐβδομαδιαῖο ἡμερολόγιο γιὰ σημειώσεις.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἱεράς Μητροπόλεως Δράμας Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΔΕΚΑΛΟΓΟ»

Παράδοση σταθερή και ἀμετακίνητη — χρόνια τώρα — είναι οἱ ἱερατικές Συνάξεις καὶ τὰ Συνέδρια πρεσβυτέρων καὶ πρεσβυτερῶν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Δράμας καὶ ἡ δημοσιοποίηση ἀργότερα τῶν εἰσηγήσεων σὲ εἰδικό τόμο, μὲ τὴν ἀνύστακτη ποιμαντική μέριμνα τοῦ Σεβ. Δράμας κ. Διονυσίου.

Πρόκειται γιὰ μιὰ θεάρεστη, πνευματική, ἐκκλησιαστική συνήθεια, κατὰ τὴν ὁποία θίγονται πολυσήμαντα ζητήματα ποιμαντικοῦ, θεολογικοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Καὶ καταρτίζεται ἔτσι ὁ ἱερός Κληρὸς καὶ τὰ στελέχη τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας πάνω σὲ θεωρητικά καὶ πρακτικά ζητήματα, πού πρέπει νὰ ἀπασχολοῦν τὸ σύγχρονο σκεπτόμενο ἄνθρωπο.

Ἐνας τέτοιος τόμος πού περιλαμβάνει τὸ χρονικό, τὶς εἰσηγήσεις καὶ τὰ πορίσματα τοῦ Συνεδρίου τῶν πρεσβυτερῶν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Δράμας, τοῦ ἔτους 1994, εἶναι κι αὐτὸς πού ἔχω στὰ χέρια μου μὲ θέμα: «Ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ τὸν Δεκάλογο» τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Καὶ ἀναφέρεται στὶς ἕξι τελευταῖες ἐντολές, ἀφοῦ κατὰ τὸ 1993 εἶχε ἀσχοληθεῖ τὸ Συνέδριο μὲ τὶς τέσσερις πρῶτες.

Ὅπως διαπιστώνεται ἀπὸ τὰ «Πρακτικά» γίνεται μιὰ σὲ βάθος ἐξέταση τῶν θεμάτων μὲ σχολιασμούς, ἀναλύσεις καὶ πρακτικά συμπεράσματα. Ἀφοῦ εἶναι φυσικό, ἀνακύπτουν θεμιτοὶ προβληματισμοὶ κατὰ τὴν προσέγγιση τοῦ Δεκαλόγου. Ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στὴν ὑπακοὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Θεό, τὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς γονεῖς, τὴν ἀξία τοῦ γάμου, τὴ μοιχεία, τὸ φόνο, τὴν αὐτοκτονία, τὶς ἀνθρώπινες ἐπιθυμίες, τὴν κλοπὴ καὶ τὰ ἄλλα καυτὰ προβλήματα τοῦ ἐγκόσμου βίου.

Χαίρεται ὅμως ὁ ἀναγνώστης τῆ σαφήνεια καὶ τὸν πλοῦτο τῶν ἰδεῶν, τὶς σωστὲς τοποθετήσεις καὶ τὶς θεολογικὲς ἐμβαθύνσεις. Κι ἔτσι τὰ «Πρακτικά» αὐτὰ τῶν Συνάξεων δὲν ἀποτελοῦν μόνο καταγρα-

φὴ μιᾶς συνηθισμένης δραστηριότητας, ἀλλὰ εἶναι καὶ μιὰ οὐσιαστικὴ ἐπικοινωνία ἀγάπης, στήριξης, καταρτισμοῦ καὶ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, πού οἰκοδομεῖ καὶ προάγει.

Ἐπισκόπου Καλλίστου Ware Η ΕΝΤΟΣ ΗΜΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Εἶναι εὐλογία Θεοῦ γιὰ τοὺς χριστιανοὺς ἀναγνώστες νὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ διαβάζουν βιβλία πού ἐνισχύουν τὴν πίστη τους καὶ ἐμβαθύνουν ἀναλυτικὰ στὸ θέμα τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ τῆς πνευματικῆς κατάρτισης.

Σὲ μιὰ ἐποχὴ σύγχυσης καὶ διάσπασης, αὐτὰ τὰ βιβλία διαποτίζουν ὀλόκληρη τὴ ζωὴ μας μὲ νάματα χάριτος καὶ ἐμπνευσης. Καὶ δίνουν λύσεις σὲ πολυποίκιλες ἐσωτερικὲς κρίσεις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐνα τέτοιο βιβλίον εἶναι καὶ τὸ «Ἡ ἐντὸς ἡμῶν βασιλεία» τοῦ Ware.

«Τὰ κεφάλαια πού τὸ συναποτελοῦν... τὰ διακατέχει ἡ ἴδια ποιμαντικὴ, πρακτικὴ φροντίδα καὶ ἀγάπη γιὰ ὅλους ἐμᾶς, πού, μπερδεμένοι καθὼς εἴμαστε ἀπὸ ἰδεολογίες καὶ πρακτικὲς, ψάχνουμε νὰ βροῦμε κάποιο ἀληθινὸ πρόσωπο γιὰ νὰ ἀκουμπήσουμε. Καὶ τότε ἀνακαλύπτουμε πὼς τὴν καταλλαγὴ δὲν τὴν φέρνουν τὰ (ἔστω καὶ ὠραῖα) λόγια, ἀλλὰ ὁ Λόγος καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν προσωπικοὶ λόγοι». Καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ «Λόγο» μιλάει μὲ εἰλικρίνεια, μὲ ἀγάπη, μὲ καθαρότητα ὁ σ., ἐμβαθύνοντας στὸ μυστήριο τῆς ἐνδον ζωῆς καὶ τῆς λειτουργικῆς συνουσίας.

Καὶ ὅπως γράφει στὸν πρόλογο ὁ π. Μιχαὴλ Καρδαμάκης, «εἶναι καιρὸς ἡ πίστη μας νὰ ξαναβαπτισθεῖ στὸ θεανθρώπινο μυστήριο πού εἶναι ἡ ἐντὸς ἡμῶν Βασιλεία, ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς βασιλείας τοῦ Πνεύματος. Γιατὶ πνευματικὴ ζωὴ δὲν εἶναι κάποια ἐσωτερικὴ ἢ θρησκευτικὴ ζωὴ, ἀλλὰ ὅλη ἡ ζωὴ πού εἶναι ὁ ἐνανθρωπήσας Χριστὸς καὶ τελειώνει τὸ Παράκλητο Πνεῦμα».

Φς

Η ΙΓ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Του κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

ΚΑ'. Ὁ λόγος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου προσλαμβάνει χαρακτηριστικὰ περισσότερον ἀπολογητικὸν καὶ ἐλεγτικόν. Ὁ ἅγιος πατὴρ ὑπομνησκεί εἰς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ τὰς μαρτυρίας περὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποβοῦν εἰς ἔλεγχον αὐτῶν εἰς περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν οὗτοι ἐνδεχομένως ἀρνηθοῦν τὴν σωτηριώδη Χάριν τὴν ἐκπηγάζουσιν ἐκ τοῦ Σταυροῦ. Αἱ μαρτυρίαι αὗται προσλαμβάνουν ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ, ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐγγύτης τῆς ἐποχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ζῆ καὶ ὁμιλεῖ ὁ ἅγιος πατὴρ (4ος μ.Χ. αἰὼν) πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐξιστορούμενα γεγονότα.

Εἰδικώτερον ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀναφέρει εἰς τοὺς κατηχουμένους ὅτι, ἐὰν οὗτοι ἀρνηθοῦν τὴν ἐκ τοῦ Σταυροῦ ἀπορρέουσαν Χάριν, θὰ ἐλεγχθοῦν, ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὰ ἄστρα καὶ τὸν οὐράνιον θόλον, ὑπὸ τοῦ σκότους, τὸ ὁποῖον ἐπισυνέβη ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἕνεκα τῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου: «ἦν δὲ ὥσει ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης, τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος»²⁹³, ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν γῆν, θὰ ἐλεγχθοῦν ἀπὸ τὸν ἐσμυρνιασμένον οἶνον, τὸν ὁποῖον οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται ἔδωσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅτε ὠδήγησαν Αὐτὸν εἰς τὸν Γολγοθᾶ: «καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν ἐσμυρνιασμένον οἶνον· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν»²⁹⁴. Θὰ ἀποτελέσῃ ἔλεγχον δι' αὐτοὺς ἐκ μέρους τῶν καλῶν ὁ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἡγεμόνος προσφερθεὶς ἀντὶ βασιλικοῦ σκήπτρου κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον: «καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ»²⁹⁵, ἐκ μέρους τῶν βοτάνων ὁ ὕσσωπος, διότι κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην «οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξους καὶ ὕσσωπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι»²⁹⁶, ἐκ μέρους τῶν θαλασσιῶν ὄντων ὁ σπόγγος: «καὶ εὐθέως δραμιῶν εἰς ἕξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς κάλαμῳ ἐπότιζεν αὐτόν»²⁹⁷, ἐκ μέρους δὲ τῶν δένδρων τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ. Ὡσαύτως θὰ ἀποτελέσουν ἔλεγχον οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι καθήλωσαν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ ἔρριψαν κλῆρον περὶ τῶν ἱματίων Αὐτοῦ, ὡς ἐλέχθη ἀλλαχοῦ καὶ ὁ στρατιώτης, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς λόγῃς ἐκέντησε τὴν πλευρὰν τοῦ Ἰησοῦ: «ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγῃ αὐτοῦ τὴν

πλευρὰν ἔνυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ»²⁹⁸. Ἐπίσης αἱ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἦσαν παροῦσαι εἰς τὸν Σταυρὸν κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου: «ἦσαν δὲ ἐκεῖ καὶ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ»²⁹⁹, ὡς καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομώντος, τὸ ὁποῖον εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐσχίσθη εἰς τὰ δύο: «καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς τὰ δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν»³⁰⁰. Θὰ ἀποβῆ εἰς ἔλεγχον τῶν κατηχουμένων τὸ πραιτώριον τοῦ Πιλάτου, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἑσταυρωμένου ἦτο ἐρημωμένον κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου³⁰¹, καὶ ὁ Γολγοθᾶς, ὁ ὁποῖος ἦτο ὑπερυψωμένος, ἐφαίνετο μέχρι καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καὶ ἐδείκνυε μὲ ποῖον τρόπον αἱ πέτραι διερράγησαν χάριν τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θανάτου Αὐτοῦ. Τέλος θὰ ἐλέγξῃ τὸν ἀρνητὴν τῆς σωτηρίου Χάριτος τοῦ Σταυροῦ τὸ μνημεῖον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο πλησίον τοῦ Σταυροῦ, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν θύραν ἐτοποθετήθη λίθος: «καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν»³⁰². Ὁ λίθος οὗτος μέχρι καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δ' αἰῶνος εὐρίσκετο τοποθετημένος εἰς τὸ μνημεῖον. Θὰ ἐλέγξουν τὸν ἀρνούμενον οἱ Ἄγγελοι, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν χρονικὴν στιγμήν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος παρευρίσκοντο ἐκεῖ ὡς καὶ αἱ Μυροφόροι γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι πρῶται προσεκύνθησαν τὸν Ἀναστάντα Χριστὸν εἰς τὸ κενὸν μνημεῖον μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ.

(Συνεχίζεται)

293. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 6, Λουκ. 23, 44. Περὶ τῆς ἀκριβοῦς φύσεως τοῦ σκότους, τὸ ὁποῖον προεκλήθη εἰς τὸν οὐρανὸν ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, βλέπε ἐν τῷ ἄρθρῳ τοῦ προηγουμένου τεύχους.

294. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 6-7, Μάρκ. 15, 23.

295. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 7, Ματθ. 27, 29.

296. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 7-8, Ἰω. 19, 29.

297. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 8, Ματθ. 27, 48.

298. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 10-11, Ἰω. 19, 34.

299. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 11, Ματθ. 27, 55.

300. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 11-12, Ματθ. 27, 51.

301. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 12-13.

302. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 170, 15-17, Ματθ. 27, 60.

UN 50

Στο τεράστιο γυάλινο κτίριο του Μανχάταν, στις όχθες του ανατολικού ποταμού, φωτίζονται τα παράθυρα, έτσι ώστε να σχηματίζεται ή φράση «UN 50», με την ευκαιρία του εορτασμού φέτος των 50 χρόνων από την ίδρυση των Ηνωμένων Έθνών.

Πράγματι ο Χάρτης των Ηνωμένων Έθνών και το Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου υπογράφηκαν στον Άγιο Φραγκίσκο τον Ιούνιο του 1945 και τέθηκαν σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους.

Η ήμερομηνία αυτή έχει καθιερωθεί και ως επίσημη ήμερομηνία ίδρύσεως του οργανισμού και γιορτάζεται κάθε χρόνο ως Ημέρα των Ηνωμένων Έθνών. Ως σημαία του οργανισμού ορίστηκε ένας λευκός χάρτης της Γης που περιστοιχίζεται από δύο κλάδους ελιάς, σε γαλάζιο φόντο. Ο έπαισημος αριθμός των χωρών - μελών σήμερα είναι 185.

Άργος ηλεκτρονικός θάνατος...

Συγκλονιστική και αποκαλυπτική ή είδηση, που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στο αξιόλογο επιστημονικό περιοδικό MEDICAL EXPRESS. Το μοντέρνο οργανο «ψυχαγωγίας» πολλών νέων, που τόσο πληθωρικά κατέκτησε και τις καρδιές των ανήσυχων παιδιών μας, αποτελεί τη νοσογόνο πηγή μιάς ανίατης ασθένειας, ή όποια ουσιαστικά διαλύει το σώμα και την ψυχή του νέου ανθρώπου. Δεν είμαστε ειδικοί για να μιλήσουμε με πληρότητα τι σημαίνει επιληψία. Από την μικρή μας πείρα όμως πιστεύουμε πως αυτή ή άρρωστια οδηγεί τον άνθρωπο σ' ένα ανυπόφορο τυραννικό και βασανιστικό καθημερινό μαρτύριο.

Η «ηλεκτρονική» αυτή «ψυχαγωγία» είναι άμεση ανάγκη να χτυπηθεί από όλους μας. Δεν βοηθά στο ψυχοσωματικό ώριμασμα των παιδιών μας. Άνοιγει εύκολα το δρόμο για μιά βέβαιη καταστροφή τους. Ναρκωθετεί τη ζωή και εξασθενεί κάθε λογική αντίστασή τους.

Καιρός, όλοι να αναλάβουμε με ευθύνη το χρέος απέναντι στα παιδιά μας και την «ασθενή» κοινωνία. Να καταλάβουμε τελικά, πως υπάρχουν όρια στη δράση όλων αυτών των πολυφερων και τόσο επικίνδυνων «ψυχαγωγικών» μέσων, αλλά υπάρχει και δικαίωμα αντίδρασης από τη δική μας πλευρά.

Η νομοθεσία της πατρίδας μας ανοίγει αυτόν τον δρόμο. Εμείς, όμως, τί κάνουμε;

Κατόπιν — έστω — έορτής...

Το καλοκαίρι αλλάζει στην κυριολεξία ή ζωή των παιδιών. Το καθημερινό πρόγραμμα που τηρούσαν πιστά τους προηγούμενους μήνες ανατρέπεται και οι

απαιτήσεις τους για περισσότερη παραμονή έξω από το σπίτι για παιχνίδια, γίνονται μεγαλύτερες.

Όσο για τον ύπνο και εδώ δυσκολεύουν τα πρόγματα για τους γονείς, αφού τα μικρά νιώθουν λιγότερο την ανάγκη να κοιμηθούν και να κάνουν μεγάλη φασαρία ιδιαίτερα το μεσημέρι, αφού αν βρίσκονται στην έξοχη προτιμούν να είναι στη θάλασσα ή να παίζουν με τους φίλους τους. Τα παιδιά το καλοκαίρι έχουν απεριόριστα ελεύθερο χρόνο και θέλουν να τον «γεμίζουν» γιατί διαφορετικά πλήττουν άφορητα.

Πολλές φορές καταλήγουν να βλέπουν με τις ώρες τηλεόραση, αν δεν έχουν κάποιο άλλο καλύτερο έρεθισμα, που φυσικά θα πρέπει να τους το προσφέρουν οι γονείς. Ένα απ' αυτά τα έρεθίσματα — τη στιγμή που οι καιρικές συνθήκες το ευνουούν — είναι οι περίπατοι στη φύση, όπου τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν και να μάθουν τον κόσμο γύρω τους και ταυτόχρονα με αυτή την από κοινού διασκέδαση γονιού-παιδιού, οι συναισθηματικοί δεσμοί μεταξύ τους θα γίνουν δυνατότεροι.

«Η ενεργητικότητα του παιδιού πρέπει ιδιαίτερα το καλοκαίρι να διοχετευθεί σε κίνηση. Γι' αυτό, καλό θα είναι οι γονείς να προσπαθούν να βγάλουν όσο το δυνατόν πιο συχνά τα παιδιά έξω, να τα πηγαίνουν σε κάποιο πάρκο ή κάποια κοντινή έξοχη, που θα μπορούν — χωρίς κίνδυνο — να παίζουν ευχάριστα», τονίζει ή ψυχολόγος Κατερίνα Μήλιου.

Οι υπερβολικοί περιορισμοί εξαιτίας του φόβου για τη σωματική άκραιότητα του παιδιού, σαφώς δεν βοηθούν, αντίθετα μάλιστα δημιουργούν ένταση, τόσο στην οικογένεια, όσο και στο παιδί, γιατί καταπιέζουν την ανάγκη του για κίνηση και για παιχνίδι που το καλοκαίρι αυξάνεται. Δεν υπάρχει ίσως χειρότερη τιμωρία για ένα παιδί από το να είναι κλεισμένο μέσα σ' ένα διαμέρισμα, με μόνη διέξοδο το παιχνίδι στο μπαλκόνι ή στο δωμάτιό του.

Σίγουρα οι γονείς δεν έχουν πάντα τη διάθεση καθημερινά να βγάλουν τα παιδιά τους έξω από το σπίτι, όμως για τα παιδιά ή έξοδος είναι το καλύτερο δώρο που μπορούν να τους κάνουν. Ένα δώρο αρκετά σημαντικό για την ψυχική τους διάθεση και ήρεμία. Ένα άλλο πρόβλημα αφορά τον ύπνο. «Οι γονείς δεν πρέπει να ανησυχούν αν έχει αλλάξει το ήμερήσιο πρόγραμμα του ύπνου στο παιδί, γιατί και σε αυτή την περίπτωση ευθύνη φέρουν οι καιρικές συνθήκες.

»Μπορούν να γίνουν κάποιες διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε αυτούς και το παιδί, ειδικά για τη μεσημεριανή ξεκούραση, δηλαδή αν δεν θέλουν να κοιμηθούν να μείνουν ήσυχα στο δωμάτιό τους με κάποιο παιχνίδι ή βιβλίο», συμπληρώνει ή κα Μήλιου.